

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2000-2001

27 juni 2001

HANDELINGEN

PLENAIRE VERGADERING

ACTUELE VRAGEN

THEMADEBAT MILIEU EN GEZONDHEID

Inhoud

Nr. 56

Woensdag 27 juni 2001

Berichten van verhindering	1
Actuele vragen (Regl. art. 82)	
Actuele vraag van de heer Dirk De Cock tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Huisvesting en Ambtenarenzaken, over de financiële situatie van steden en gemeenten	1
Actuele vraag van de heer Filip Dewinter tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, over de verklaring van de gedelegeerd bestuurder van de VRT betreffende de politiek van de openbare omroep ten aanzien van het Vlaams Blok	2
Actuele vraag van de heer Luc Martens tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, over het overleg tussen het federale niveau en de Vlaamse regering inzake de verlaging van de registratierechten op schoolgebouwen en de vrijstelling van de jaarlijkse taks op VZW's	4
Actuele vraag van de heer Dirk Holemans tot de heer Steve Stevaert, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie, over gratis De Lijn-abonnementen voor werknemers via het derdebetalersysteem	6
Themadebat over milieu en gezondheid – 740 (2000-2001) – Nrs. 1 en 2	
Themadebat	9
Sprekers : mevrouw Dominique Guns, verslaggever, de heer Bruno Tobback, verslaggever, mevrouw Trees Merckx-Van Goey, de heren Johan Malcorps en Jacques Devolder, mevrouw Marleen Van den Eynde, de heren Jan Van Duppen en Miel Verrijken, mevrouw Ann De Martelaer, de heren Jan Roegiers, Felix Strackx en Eloi Glorieux en minister Mieke Vogels en minister Vera Dua	
Regeling van de werkzaamheden	42

VOORZITTER : De heer Norbert De Batselier

- *De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.*
- *De vergadering wordt geopend om 14.07 uur.*

De voorzitter : Dames en heren, de vergadering is geopend.

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Anny De Maght-Aelbrecht : gezondheidsredenen ;

Luc Van den Brande : buitenslands ;

Cis Schepens : ambtsverplichtingen.

ACTUELE VRAGEN (Regl. art. 82)**Actuele vraag van de heer Dirk De Cock tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Huisvesting en Ambtenarenzaken, over de financiële situatie van steden en gemeenten**

De voorzitter : Aan de orde is de actuele vraag van de heer De Cock tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Huisvesting en Ambtenarenzaken, over de financiële situatie van steden en gemeenten.

De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock (Op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, vanuit de steden en de gemeenten bereiken ons alarmende berichten als zouden bepaalde beslissingen op Vlaams en op federaal niveau heel wat impact hebben op de gemeentefinanciën. Ik som er enkele op : de politiehervorming, het Octopusakkoord en de mogelijke belastingverlaging. Al die zaken zouden heel wat repercussies hebben op de plaatselijke financiële meerjarenplanning.

Mijnheer de minister, indien dit inderdaad het geval is, aan welke budgettaire maatregelen denkt

de Vlaamse regering dan eventueel om de financiële toestand van de Vlaamse steden en gemeenten hier niet al te zeer onder te laten lijden ?

De voorzitter : Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen (Op de tribune) : Mijnheer de voorzitter, collega's, mijn antwoord zal behoedzaam zijn, zonder daarom omfloerst te zijn. De voorbije weken heb ik de gelegenheid gehad om alle burgemeesters in Vlaanderen groepsgewijs per provincie te ontmoeten. Gisteren was ik daarvoor bijvoorbeeld nog in Gent. Uit mijn gesprekken met de burgemeesters en de secretarissen blijkt inderdaad dat er bij de lokale bestuurders heel wat zorgen leven. Er wordt gevreesd dat de gemeentelijke financiële toestand als gevolg van een aantal beslissingen in moeilijkheden zou komen.

Ik heb alle begrip voor die bezorgdheid. Ik ben er trouwens ook van overtuigd dat een aantal beslissingen uit het verleden inderdaad rechtstreekse gevolgen hebben gehad voor de gemeentelijke financiële situatie. De heer De Cock heeft al een aantal voorbeelden aangehaald. Daarnaast zijn er uiteraard nog andere voorbeelden. Deze aspecten inzake toekomstperspectieven en meer middelen zal ik op het einde van mijn antwoord behandelen.

Eerst wil ik zeggen dat ik aan de Vlaamse regering een nieuw voorstel van het nieuwe decreet inzake het Gemeentefonds zal voorleggen, waarbij het de bedoeling is om de middelen van de speciale fondsen, zoals het Investeringsfonds en het Waarborgfonds bij het Sociaal Impulsfonds, rechtstreeks in te brengen in het Gemeentefonds. Op die manier zal de reglementering en de voorbereiding van die dossiers – met alle specificaties – wegvallen, zodat de steden en de gemeenten dit in het kader van de gemeentelijke autonomie in het geheel van hun beleid kunnen beoordelen. Dat is dus één voorstel dat ik zal doen.

Daarnaast is het voor mij duidelijk dat het Gemeentefonds zelf voor een deel moet worden gheroriënteerd. Er moeten een aantal parameters worden ingebracht die een grotere billijkheid brengen bij de verdeling van de gelden van dat Gemeentefonds. Een van die parameters die er in het verleden niet bij waren, is de sociaal-maatschappelijke situatie in een stad of gemeente. Een tweede is de fiscaliteit van de gemeente zelf. Persoonlijk ben ik tegen de systematische 'verluxebuging' van sommige gemeenten op het vlak van fiscaliteit.

Van Grembergen

Ik hoop dat de Vlaamse regering daar bij de bespreking oog voor heeft.

Iedereen weet wat ik bedoel met verluxeburging. Gemeenten proberen een fiscaal voordeel te creëren, zodat inwoners uit andere gemeenten geneigd zijn om naar die gemeente te verhuizen. In het nieuwe ontwerp van decreet op het Gemeentefonds zou een minimum aan belastingen een parameter kunnen zijn, althans als daar in de Vlaamse regering eensgezindheid over wordt bereikt en het Vlaams Parlement dat goedkeurt.

Bovendien is er nog 1 miljard frank gereserveerd. Dat geld is nog niet toegewezen omdat dat op basis van de nieuwe criteria zou gebeuren. Buiten dat miljard is er op dit ogenblik weliswaar geen verhoging. Als minister verantwoordelijk voor de gemeenten en hun financiële situatie, zou ik het normaal en behoorlijk vinden dat een bepaald percentage van de nieuwe financiële middelen die hopelijk binnenkort vrijkomen door beslissingen van de federale Kamer, naar de gemeenten zou gaan zodat hun financiële situatie verbeterd en ze in betere omstandigheden kunnen besturen.

De voorzitter : De heer De Cock heeft het woord.

De heer Dirk De Cock : Mijnheer de minister, ik dank u voor uw antwoord. U hebt blijkbaar de ronde van Vlaanderen gedaan om met de burgemeesters te spreken, en u hebt daarbij heel wat over hun gevoeligheden vernomen. Het verheugt me dat er een nieuw ontwerp van decreet met betrekking tot het Gemeentefonds op stapel staat, en dat u daarin vooral het Waarborgfonds en de SIF-gelden zult heroriënteren in het geheel van een algemeen autonoom gemeentelijk beleid.

Het lijkt me goed dat u de privileges van de fiscale eilanden, wat u de verluxeburging noemt, wilt tegengaan. Ook is het goed dat er nog 1 miljard frank klaarligt, en dat er een pakket van nieuwe financiële middelen komt na de staats hervorming, waarvan u het billijk zou vinden dat er een deel van naar de gemeenten en steden gaat.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Actuele vraag van de heer Filip Dewinter tot de heer Dirk Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, over de verklaring van de gedelegeerd bestuurder van de VRT betreffende de politiek van de openbare omroep ten aanzien van het Vlaams Blok

De voorzitter : Aan de orde is de actuele vraag van de heer Dewinter tot de heer Van Mechelen, Vlaams minister van Economie, Ruimtelijke Ordening en Media, over de verklaring van de gedelegeerd bestuurder van de VRT betreffende de politiek van de openbare omroep ten aanzien van het Vlaams Blok.

De heer Dewinter heeft het woord.

De heer Filip Dewinter (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, gedelegeerd bestuurder van de VRT de heer Degraeve heeft een aantal opmerkelijke uitspraken gedaan over de mogelijkheid voor een partij als het Vlaams Blok en haar vertegenwoordigers om nog te kunnen deelnemen aan bepaalde duidingsprogramma's en nieuwsprogramma's van de openbare omroep.

We hebben zelf een studie uitgevoerd en zijn tot de conclusie gekomen dat het Vlaams Blok bijvoorbeeld tijdens het gehele kalenderjaar 1998 slechts in 3,82 percent van de duidings- en informatieprogramma's van de VRT aanwezig was. Tijdens de sperperiode voor de verkiezingen van het jaar 2000 was het Vlaams Blok aanwezig in 1,75 percent van het duidingsprogramma De Zevende Dag. Dat staat niet in verhouding tot de sterkte van onze partij in het Vlaams Parlement.

Twee weken geleden was er een incident waarbij alle partijvoorzitters in De Zevende Dag werden uitgenodigd. De voorzitter van de derde grootste partij was daar uiteraard niet bij. Naar aanleiding van kritiek van onze kant, zei de heer De Graeve daarover : 'Als openbare omroep kan de VRT niet anders dan alle gedachtestromingen verwerpen die uitgaan van discriminatie en sociale uitsluiting. Uit een analyse van het Vlaams Blok-partijprogramma blijkt dat er minstens ernstige vragen moeten worden gesteld bij de discriminaties waarvan het Blokprogramma blijk geeft en van de openlijke afwijzing van de multiculturele samenleving.' De heer De Graeve speelt voor rechter. Als gedelegeerd bestuurder van de openbare omroep bepaalt hij blijkbaar zelf welke partijen aan duidings- en informatieprogramma's mogen deelnemen en welke partij-

Dewinter

en in het nieuws nog geciteerd mogen worden of nog aan bod mogen komen.

Ik zou even willen verwijzen naar artikel 23 van het omroepdecreet. 'In de programma's wordt op basis van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens elke vorm van discriminatie geweerd. De programmaopbouw geschiedt derwijze dat zij geen aanleiding geeft tot discriminatie tussen ideologische en filosofische strekkingen.'

Mijnheer de minister, dit is op het ogenblik wel het geval. Ik ga ervan uit dat u zich als voogdijminister bekommert om het goed functioneren van de democratie. De vrije meningsuiting is een van de meest essentiële principes van de democratie. Ik hoop dan ook dat u zich als minister niet wil verbergen achter begrippen zoals de journalistieke onafhankelijkheid van de redacties om geen concrete stappen te moeten zetten.

Mijnheer de minister, wat is uw standpunt terzake ? Welke maatregelen overweegt u om de balans opnieuw in evenwicht te brengen ? Op welke wijze wilt u ervoor zorgen dat alle democratisch verkozen politieke strekkingen in de programma's van de openbare omroep op een rechtvaardige en eerlijke manier aan bod komen ?

De voorzitter : Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen (*Op de tribune*) : Mijnheer Dewinter, onlangs heeft het Vlaams Parlement een nieuwe beheersovereenkomst met de openbare omroep afgesloten. Het basisuitgangspunt van deze beheersovereenkomst is het feit dat de openbare omroep dient bij te dragen tot een democratische en verdraagzame samenleving. De openbare omroep moet die democratische en verdraagzame samenleving helpen uitbouwen en moet de sociale integratie stimuleren. In dit verband gelden voor de VRT principes als objectiviteit, deskundigheid, onafhankelijkheid en pluralisme.

Mijnheer Dewinter, u zou de VRT graag een nieuwe wiskunde zien invoeren. U zou de getalsterkte van uw partij graag op een apothekersweegschaal afwegen. U zou die getalsterkte graag in een aanwezigheid op het televisiescherm vertaald zien. Ik moet u teleurstellen. Zowel het decreet als de beheersovereenkomst staan de VRT toe om in alle onafhankelijkheid en in alle neutraliteit haar programmaschema's samen te stellen en om te oorde-

len wie aan welke duidingsprogramma's deelneemt.

Het Vlaams Blok maakt misbruik van de instrumenten die het Vlaams Parlement heeft opgericht om de neutraliteit, de objectiviteit, de onafhankelijkheid, de verdraagzaamheid en de opbouw van een democratische samenleving te controleren. Het Vlaams Parlement heeft hiervoor de Vlaamse Geschillenraad opgericht. Deze raad bestaat uit deskundigen, magistraten en wetenschappers die vertrouwd zijn met communicatie en met de media. (*Opmerkingen*)

Mijnheer Huybrechts, indien ik u stoort, moet u het maar zeggen. (*Opmerkingen*)

De Vlaamse Geschillenraad bestaat uit onafhankelijke mensen die de klachten met deskundigheid beoordelen. In het kader van het pluralisme mag iedere burger klacht indienen tegen de openbare omroep indien hij meent dat hij wordt geschaad door een gebrek aan onafhankelijkheid en neutraliteit.

Ik stel vast dat de Vlaamse Geschillenraad de klachten van het Vlaams Blok systematisch verwerpt. Ik betreurt dat uw partij een guerrillaoorlog voert tegen de VRT door systematisch klachten in te dienen bij de Vlaamse Geschillenraad, klachten die gelukkig deskundig en oordeelkundig naar de prullenmand worden verwezen.

Voor uw laatste klacht vraag ik u nog exact drie uur geduld te oefenen. Die klacht wordt immers om 17.15 uur door de Vlaamse Geschillenraad behandeld. Ik heb in ieder geval nu reeds het volste vertrouwen in zijn oordeel. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter : De heer Dewinter heeft het woord.

De heer Filip Dewinter : Mijnheer de minister, uw antwoord ontgoochelt mij. Ik had gehoopt dat u als een rechtgeaard democraat de woorden van Voltaire getrouw zou zijn en dus iedere strekking, ook al is het die van een oppositiepartij, op een evenwaardige manier en op basis van de democratische getalsterkte in dit parlement aan bod zou laten komen.

Ik verwijs in dit verband naar grote democratieën, bijvoorbeeld de Verenigde Staten van Amerika, waar het begrip 'equal time' geen loos begrip is en waar op basis van de democratische verkiezingsuitslagen partijen en hun vertegenwoordigers aan bod komen in de media.

Dewinter

Ik heb begrepen dat de VRT inderdaad een soort staatsomroep is geworden, een soort van uitzending van derden, zij het dan dat deze derden worden herleid tot de paars-groene regering die blijkbaar het monopolie heeft op de informatievertrekking, of zou ik niet beter zeggen op de propaganda die via de openbare zender, dus via de staatsomroep, publiek mag worden gemaakt ?

Ik blijf niettemin verwijzen naar het omroepdecreet, meer bepaald naar artikel 23 dat uitdrukkelijk stipuleert dat de programma-opbouw derwijze moet geschieden dat hij geen aanleiding kan geven tot discriminatie tussen filosofische of ideologische strekkingen. Ik neem er akte van dat u dit artikel naast u neerlegt en dat er vandaag wel degelijk sprake is van een dergelijke discriminatie. Daardoor vertekent u uiteindelijk de beeldvorming ten aanzien van de publieke opinie, met alle gevolgen vandien voor de democratie en voor de vrije meningsuiting.

Ik vind het bijzonder pijnlijk dat u, als voogdijminister, hierin geen persoonlijke stelling durft in te nemen. Integendeel, u verschuilt zich achter de vrijheid van programma-opbouw en achter de vrijheid van de redacties om aldus toe te laten dat een bepaalde belangrijke strekking in Vlaanderen volkomen geboycot wordt door de VRT.

Ik hoop dat we, zoals in het verleden reeds het geval was toen we de afkorting BRT voluit als Bekrompen, Rood en Tendentieus in plaats van als Belgische Radio en Televisie moesten uitspreken, ook nu de afkorting VRT niet moeten vervangen door Verkramp, Rood en Tendentieus. Ik hoop dat de openbare omroep een omroep voor alle Vlamingen blijft, voor alle Vlamingen die belastingsgeld – kijk- en luistergeld ! – moeten betalen om de VRT mogelijk te maken. Tot die Vlamingen behoort ook de 15 percent die voor het Vlaams Blok heeft gestemd. *(Applaus bij het VB)*

De voorzitter : Minister Van Mechelen heeft het woord.

Minister Dirk Van Mechelen : Mijnheer Dewinter, voor diegenen die nood hebben aan een duidelijke definitie van wat wij bedoelen met journalistieke deontologie bij het samenstellen van informatie en duidingsprogramma's en die nog twifelen aan het voorstel van decreet om de politieke derden af te schaffen, stel ik graag de videocassette ter beschikking van uw laatste uitzending voor politieke derden. *(Applaus bij de meerderheid)*

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Actuele vraag van de heer Luc Martens tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, over het overleg tussen het federale niveau en de Vlaamse regering inzake de verlaging van de registratierechten op schoolgebouwen en de vrijstelling van de jaarlijkse taks op VZW's

De voorzitter : Aan de orde is de actuele vraag van de heer Martens tot de heer Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Financiën, Begroting, Buitenlands Beleid en Europese Aangelegenheden, over het overleg tussen het federale niveau en de Vlaamse regering inzake de verlaging van de registratierechten op schoolgebouwen en de vrijstelling van de jaarlijkse taks op VZW's.

De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, heren ministers, collega's, op dit ogenblik zijn in het federale parlement de laatste debatten aan de gang over de Lambermontakkoorden. In de marge daarvan en met de eindspurt in zicht probeert men nog een en ander te doen om de PSC over de meet te halen.

Zo was er de voorbije dagen in de commissie voor Financiën een discussie over de eventuele tussenkomsten voor de schoolgebouwen. U weet dat het oorspronkelijk de bedoeling was om de BTW te wijzigen van 21 naar 6 percent. Deze federale maatregel zou ten goede komen aan de schoolgebouwen in Vlaanderen, ook die van het vrij onderwijs, maar het blijkt niet haalbaar te zijn. De Europese Commissie heeft er nogal wat weerstanden tegen. Men heeft nu een ander model ontwikkeld dat de registratierechten wil verlagen tot 1.000 frank. Normaal bedragen die 1,1 percent van de verkoopwaarde van de schoolgebouwen. Men moet slechts 1.000 frank betalen als men de gebouwen onderbrengt in een VZW. Men zou ook de compensatoire taksen moeten betalen als men geen middelen in een patrimoniale VZW heeft ondergebracht. Dat is een sterke reductie van wat scholen normaal moeten betalen bij de overdracht naar een VZW.

Martens

Door het verschil in de situatie en financiering van de schoolgebouwen tussen het Franstalig en Nederlandstalig landsgedeelte dreigen wij opnieuw 1 miljard frank minderuitgaven mis te lopen. Die minderuitgaven zullen alleen aan Franstalige kant worden gerealiseerd. Dat is in de commissie aan bod gekomen. Het gaat over patrimoniale VZW's voor het beheer van schoolgebouwen. We kennen die niet in Vlaanderen. We moeten de gebouwen ook niet overdragen aan VZW's in Vlaanderen want dat is al gebeurd. Dat betekent dat de Fransstaligen hier een eenzijdig voordeel van 1 miljard frank zullen krijgen. De Nederlandstaligen zullen hiervan geen enkel voordeel hebben.

Men zou kunnen verwachten, mijnheer de minister-president, dat u over het Vlaams belang waakt. Hebt u dit dossier gevolgd? In welke mate hebt u overleg gepleegd en bent u akkoord gegaan met deze maatregel?

De voorzitter : Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-president Patrick Dewael (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik hoop dat dit de laatste poging is van de CVP om de agenda van de Kamer constant in het Vlaams parlement te bespreken, rekening houdend met de uiteindelijke stemming van morgen.

De heer Eric Van Rompuy : Dat is onze taak.

Minister-president Patrick Dewael : Nee, mijnheer Van Rompuy, het is uw taak om in dit parlement over de bevoegdheden van het Vlaams parlement te praten.

Mijnheer Martens, u beweert dat er een link is met de goedkeuring van het Lambermontakkoord. U zegt dat er in de federale commissie van Financiën een wetsvoorstel is ingediend om de PSC over de brug te halen. Ik weet dat niet. U kunt niet bewijzen dat uw stelling juist is, en ik kan ook niet bewijzen dat ze onjuist is. De eindstemming over dat voorstel is verdaagd naar volgende week.

De heer Eric Van Rompuy : Het is al goedgekeurd in de commissie.

Minister-president Patrick Dewael : Nee, het is nog niet goedgekeurd in de commissie. De heer Leterme heeft een aantal amendementen ingediend, en hij heeft een procedurele handigheid gebruikt. De situatie is inderdaad verschillend in Vlaanderen en

in Franstalig België, onder meer door het bestaan van de DIGO in de Vlaamse Gemeenschap. Als de amendementen van de heer Leterme worden aanvaard, dan wordt aan dat euvel verholpen. Als het wetsvoorstel wordt goedgekeurd, is het inderdaad van toepassing op heel het land. Ik wil hier dan ook een pleidooi houden voor het amendement van de heer Leterme.

Het gaat over twee bepalingen uit de bijzondere financieringswet. Daarin wordt heel uitdrukkelijk bepaald dat overleg met de Vlaamse regering niet noodzakelijk is. Minister Vanderpoorten is het daarmee eens en stelt voor om ons toe te spitsen op het laten aanvaarden van het amendement van de heer Leterme in de Kamer.

Als morgen het Lambermontakkoord effectief is goedgekeurd, dan hoop ik dat wij ons hier opnieuw kunnen richten op de taak waarvoor we zijn aangesteld : het behandelen en behartigen van de materies waarvoor we bevoegd zijn. Systematische pogingen om van hieruit te interfereren in een debat dat wordt gevoerd in een andere assemblee, vind ik nogal ontluisterend.

De voorzitter : De heer Martens heeft het woord.

De heer Luc Martens : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, we moeten ons inderdaad bezighouden met onze bevoegdheden. Die impliceren het toezicht op de Vlaamse belangen. Aangezien de wet voorziet in de mogelijkheid om een belangenconflict aan te kaarten of in een overleg dat vele vormen kan aannemen, moet dit Vlaams Parlement waakzaam toezien op de debatten in het federaal parlement die interfereren in de Vlaamse situatie.

U beweert dat er nog niet gestemd werd, maar gisteravond heeft de heer Leterme me meegedeeld dat zijn amendement werd weggestemd. Ik neem aan dat hij als betrokkene perfect op de hoogte is van de zaak. Met zijn amendement wou hij het woord 'patrimoniaal' uit de tekst lichten waardoor alle VZW's, ook de Vlaamse, in aanmerking zouden komen. Die hebben immers meestal meer doelstellingen, bijvoorbeeld sociale. Het wegstemmen van het amendement blijkt ook uit het verslag.

Mijnheer de minister-president, we beschikken duidelijk over andere informatie. Ik raad u aan om de zaak nog eens na te trekken. Als u gelijk hebt en dus blijkt dat een amendement zoals dat van de heer Leterme nog mogelijk is, dan ben ook ik tevreden, maar als blijkt dat ik gelijk heb en dat

Martens

amendering niet meer mogelijk is, dan vraag ik van u om het overleg aan te vragen.

Minister-president Patrick Dewael : Mijnheer Martens, het is niet belangrijk of er al is gestemd of niet.

De heer Luc Martens : Dat is wel belangrijk. (*Opmerkingen van de heer Eric Van Rompuy*)

Minister-president Patrick Dewael : Mijnheer Van Rompuy, volgens het Reglement mag u tijdens een actuele vraag van iemand anders geen opmerkingen maken.

De heer Luc Martens : Mijnheer de minister-president, volgens datzelfde Reglement moet u mij mijn repliek laten afwerken.

Minister-president Patrick Dewael : Mijnheer Martens, ik wou enkel opmerken dat dit onderwerp nog moet worden behandeld in de plenaire vergadering van de Kamer. U weet toch even goed als ik dat amendementen dan opnieuw ter stemming mogen worden voorgelegd.

De heer Luc Martens : Wat u zegt is juist, maar u geeft nu dus toe dat mijn informatie klopt en dat het voorstel reeds is behandeld tijdens de commissievergadering. Ik herhaal dat het amendement van de heer Leterme werd weggestemd in de commissie. Het is dan ook logisch dat ik één week voor de eindstemming ervan aan de alarmbel trek. Ik vraag u om oplettend te zijn, want we hebben reeds 1,8 miljard frank verkwanseld aan het Franstalig onderwijs via de telling van de leerlingen. Ik vraag u om niet opnieuw 1 miljard frank verloren te laten gaan voor de Vlaamse Gemeenschap. Dat is uw verantwoordelijkheid.

U kunt wel een regering vormen die een beleid probeert te voeren dat af en toe lijkt op gebakken lucht, maar u kunt niet zomaar blijven toekijken als de Vlaamse belangen worden geschaad. Als u nu niet ingrijpt, dan dreigt dat te gebeuren. Ik vraag u door middel van deze actuele vraag om al uw invloed aan te wenden om het overleg af te dwingen of om ervoor te zorgen dat de correctie wordt aangebracht die door de CVP werd voorgesteld.

De voorzitter : Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-president Patrick Dewael : Mijnheer Martens, misschien begrijp ik niets meer van de proce-

dure. Het is toch niet mogelijk om een belangenconflict in te roepen vóór de eindstemming heeft plaatsgevonden ? (*Rumoer*)

Mijnheer Martens, u vraagt me om mijn invloed aan te wenden opdat het amendement van de heer Leterme wordt aanvaard via het overleg. Het is niet gebruikelijk om via het overleg te proberen wegen op een parlementaire procedure. Het amendement lijkt me heel zinvol. Als het niet is aanvaard in commissie, dan stel ik voor dat hij het opnieuw indient in de plenumvergadering. Het zou toch totaal onlogisch zijn dat ik nu al interfereer.

De heer Luc Martens : Dat is niet juist. Het gaat trouwens niet alleen over de financieringswet en het overleg dat daarin is voorzien. In de wetgeving over het Arbitragehof is het overleg breder gedefinieerd dan in de financieringswet. Op basis van artikel 124bis kunt u het overleg vragen en er bijgevolg op toezien dat de huidige meerderheid over het Vlaams belang waakt. Dit is in elk geval van tafel geveegd in de commissie van het federale parlement. We hebben nog een kans tijdens de plenaire vergadering. Het is uw verantwoordelijkheid om die te grijpen. Als u dat niet doet, zal eens te meer blijken dat u een slippendrager bent van de federale regering die het Vlaamse belang onbelangrijk vindt. (*Applaus bij de CVP en het VB*)

Minister-president Patrick Dewael : Dat klopt niet. U vraagt mij of er overleg is gepleegd overeenkomstig de financieringswet. Ik antwoord dat er volgens die wet geen overleg vereist is. Nu zegt u dat ik verder moet gaan en u verwijst naar de wet op het Arbitragehof. Wat wilt u nu eigenlijk ?

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Actuele vraag van de heer Dirk Holemans tot de heer Steve Stevaert, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie, over gratis De Lijn-abonnementen voor werknemers via het derdebetalersysteem

De voorzitter : Aan de orde is de actuele vraag van de heer Holemans tot de heer Stevaert, minister vice-president van de Vlaamse regering, Vlaams minister van Mobiliteit, Openbare Werken en Energie, over gratis De Lijn-abonnementen voor werknemers via het derdebetalersysteem.

Voorzitter

De heer Holemans heeft het woord.

De heer Dirk Holemans (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, leden van de regering, dames en heren, ik wil de minister op een rustige manier een vraag stellen over een exclusief Vlaamse bevoegdheid, namelijk het openbaar vervoer van De Lijn. De minister hecht veel belang aan tariefmaatregelen. Recent nog was er de invoering van een Buzzy-Pass, een netabonnement voor jongeren tussen 18 en 25 jaar. Als we de krant van vandaag mogen geloven, komt er binnenkort ook een netabonnement voor de actieve bevolking tussen 25 en 65 jaar. Zo'n abonnement moet de gebruiker toelaten tegen een eenheidsprijs heel Vlaanderen door te reizen met de trams en bussen van De Lijn.

Ik ben natuurlijk voorstander van elke tariefmaatregel die het openbaar vervoer aantrekkelijker maakt. Mijn vraag gaat echter over het evenwichtige kader dat dergelijke tariefmaatregel moet vergezellen. Ten eerste is het zo dat interessantere abonnementen tot meer reizigers leiden. Is De Lijn klaar om op korte termijn grote capaciteiten te verwerken ? Er zijn in het verleden op onder andere de Kusttram problemen geweest. We moeten zeker voorkomen dat pendelaars verdrongen worden door recreatieve reizigers.

Daarnaast wil ik ook opmerken dat een netabonnement vooral ten goede komt aan reizigers uit de buitengebieden. Vooral reizigers uit landelijke gemeenten die in een centrumstad werken, zullen financieel voordeel doen met een eenheidsprijs. Wat stelt u daar tegenover voor bewoners van steden en de omliggende gemeenten ? Welke extra initiatieven zult u nemen om ervoor te zorgen dat deze reizigers niet langer vastzitten in de file ? Het gaat dan om extra maatregelen met betrekking tot doorstroming en een versnelde uitbouw van de voorstedelijke tramnetten. Als we het openbaar vervoer via goede tarieven interessanter maken, moet een goede doorstroming verzekerd zijn. Het is op die plaatsen dat we de meeste autokilometers kunnen uitsparen. Ik verwijs ook al naar het themadebat van straks en wil de link leggen tussen autoverkeer en gezondheid. Als Vlaams minister van Mobiliteit hebt u ook de verantwoordelijkheid om via uw beleid het aantal autokilometers te reduceren in het belang van de gezondheid van elke Vlaming.

De voorzitter : Minister Stevaert heeft het woord.

Minister Steve Stevaert (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, dames en heren, ik dank de heer Holemans voor zijn vraag die over een Vlaamse bevoegdheid gaat. Ik deel de bekommernis. Indien er in de toekomst in Vlaanderen steeds meer mensen gebruik maken van het openbaar vervoer, moeten we in staat zijn om die op een goede manier te vervoeren.

Het aantal gebruikers van de Kusttram is in een korte periode met 75 percent gestegen. Vorig jaar namen 7 miljoen mensen de Kusttram. Vandaag zijn de cijfers voor mei 2001 bekendgemaakt. Het aantal gebruikers van de Kusttram is blijkbaar nog met 33 percent gestegen.

Iedereen had voorspeld dat het realiseren van dergelijke stijgingen onmogelijk was. Men geloofde niet in onze aanpak. Ondertussen gelooft iedereen wel in onze aanpak. Er is echter meer. Een onafhankelijk bureau heeft een onderzoek uitgevoerd en daaruit blijkt dat niet alleen het aantal klanten van De Lijn stijgt. Ook de tevredenheid van die klanten stijgt spectaculair. Die grotere tevredenheid heeft te maken met de frequentieverhoging van het openbaar vervoer. Vroeger reed de Kusttram een keer per uur. Nu rijdt hij om de 10 minuten. Dat is een capaciteitsverhoging, maar uiteraard ook een kwaliteitsverhoging. Op dit ogenblik wordt onderzocht of het niet mogelijk is om de Kusttram om de 7 of 8 minuten te laten rijden. We kunnen dan nog meer mensen vervoeren.

We kunnen ook de capaciteit van de trams zelf uitbreiden. In Antwerpen en Gent waren de trams gemiddeld 37 jaar oud. We hebben daar nu nieuwe trams, de zogenaamde Hermelijntrams. Een tram van dat type kan 2,5 keer zoveel mensen vervoeren dan een oud tramstel. Aan de kust kunnen we de Hermelijntram niet inzetten. De tramstellen die daar rijden, zijn immers nog in goede staat. Vandaag heb ik een echter maquette gezien waaruit blijkt dat de capaciteit van de Kusttram zal worden uitgebreid via een systeem van tussenkasten. Ik ben er dus van overtuigd dat we het verder stijgend aantal gebruikers wel degelijk zullen kunnen opvangen.

In tegenstelling tot wat veel mensen dachten, is vandaag gebleken dat de ontvangsten niet spectaculair dalen. Ondanks het gratis openbaar vervoer zijn de ontvangsten van de Kusttram gestegen met 0,54 percent.

We willen in het tariefstelsel nog meer veranderen. Er is het gratis openbaar vervoer voor mensen die ouder zijn dan 65 jaar en er is het systeem

Stevaert

voor kinderen van minder dan 12 jaar waarbij de kaarthouder 4 jongeren van minder dan 12 jaar gratis kan meenemen. Vanaf 1 juli 2001 treedt het systeem van de Buzzy Pazz in werking. Dat betekent dat men voor 6.045 frank in heel Vlaanderen het openbaar vervoer mag gebruiken en dat er geen tussenschotten meer zijn. De Buzzy Pazz vangt eigenlijk het schoolabonnement. Het probleem met het schoolabonnement is dat het enkel geldig is van thuis naar school en terug. Het nieuwe abonnement kan men nu ook gebruiken voor naschoolse activiteiten. Het probleem is immers dat ouders wel een schoolabonnement kopen, maar niet bereid zijn om nog eens extra te betalen voor de verplaatsingen voor naschoolse activiteiten. Daarvoor wordt heel snel naar de auto gegrepen. Er is blijkbaar een psychologische drempel. Door de Buzzy Pazz zal men veel minder naar de auto grijpen.

Op 1 juli 2002 wordt er een nieuw abonnement voor 25-plussers ingevoerd. We moeten er nog wel een commerciële naam voor verzinnen. Dat zal voor een revolutie zorgen. We stappen af van het systeem dat iedereen naar De Lijn komt om zijn abonnement of zijn ticket te kopen. De Lijn moet naar de klanten gaan. We zullen dus een commerciële dienst oprichten die met grote en met kleine bedrijven gaat spreken en hen een mooie aanbieding doet. Die aanbieding houdt in dat bedrijven die voor alle werknemers een abonnement kopen, een grote reductie krijgen. Dat abonnement kan de werknemer ook gebruiken voor zijn verplaatsingen die niets met het werk hebben te maken. Extreem gesteld zou het wel eens kunnen dat bepaalde werknemers hun wagen gebruiken voor het woon-werkverkeer terwijl ze voor het recreatief gedeelte hun abonnement gebruiken. Files zullen hierdoor worden verengd tot het woon-werkverkeer. Dit zal later ook blijken uit studies. Dit verkeer vermengt zich natuurlijk ook met het recreatief verkeer. We zullen zien dat mensen die het openbaar vervoer gebruiken voor de recreatieve momenten, dat ook op andere momenten zullen doen.

We hebben een grote discussie gevoerd toen we het over het fietsbeleid hadden. Men zei dat er prioriteit moest worden gegeven aan utilitaire fietspaden. In Limburg hebben we ook voor de recreatieve fietspaden aandacht gehad. Nu blijkt dat de mensen die recreatief fietsen, ook voor utilitaire doeleinden de fiets gebruiken. Dat is een goede

evolutie. We moeten daaraan voortwerken. We hopen dat dit systeem 25+-extra veel nieuwe klanten zal genereren. 'Extra' is eigenlijk een variëteit op het voorstel dat ooit werd gelanceerd. Het gaat om een vorm van doorgeefabonnement. Ik heb dat idee altijd afgewezen omdat dit heel wat bureaucratie zou meebrengen. De Lijn wil alles zo eenvoudig en transparant mogelijk maken. Met dit 'extra'-abonnement kan men een partner meenemen, net zoals bij het systeem voor -12-jarigen.

Men zal gezinnen hebben waar oma en opa en de kleinkinderen gratis rijden omdat ze 65-plussers of -12-jarigen zijn. Omdat er overal een systeem van derdebetalers zal zijn, zal men massaal gebruik maken van het openbaar vervoer. Voor die gebruikers zal het gratis zijn. Voor de overheid en de vervoermaatschappij staan daar extra inkomsten tegenover.

Het is een zeer revolutionair, nieuw systeem dat uitzonderlijk goed zal werken. Indien men er veel gebruik van maakt, dan moeten we ervoor zorgen dat er meer bussen en meer personeel zijn, en dat de capaciteit op de bestaande trams wordt verhoogd. De extra middelen hiervoor staan op de begroting ingeschreven.

De voorzitter : De heer Holemans heeft het woord.

De heer Dirk Holemans : Mijnheer de minister, het voorbeeld van de Kusttram is relevant. Hij rijdt hoofdzakelijk in een eigen bedding. Dat systeem vindt de reiziger natuurlijk zeer aangenaam. Ik pleit er dan ook voor om dit ook voor tramlijnen in andere steden te doen.

De groei bij de Kusttram spitst zich voornamelijk toe op de recreatieve mobiliteit en minder op het verminderen van de autokilometers van pendelaars. Naast het tarievenbeleid en de verhoging van de capaciteit moet men ook hier extra inspanningen leveren. Vrije trambanen en de uitbouw van de hoofdstedelijke tramnetten vormen een cruciale factor in het toekomstig beleid.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

THEMADEBAT over milieu en gezondheid – 740 (2000-2001) – Nrs. 1 en 2

Themadebat

De voorzitter : Dames en heren, aan de orde is het themadebat over milieu en gezondheid.

Het themadebat wordt gehouden op basis van de motie van aanbeveling van de heer Malcorps, mevrouw Guns, de heren Van Duppen en Roegiers en mevrouw Merckx-Van Goey.

Het themadebat is geopend.

Mevrouw Guns, verslaggever, heeft het woord.

Mevrouw Dominique Guns, verslaggever (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, geachte collega's, de commissie ad hoc voor Milieu en Gezondheid zag het licht op 21 december 2000 naar aanleiding van de voorstelling van de resultaten van het grootschalig onderzoek 'milieu en gezondheid', gefinancierd door het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap. Met dit onderzoek wilde de Vlaamse regering tegemoetkomen aan het bestaande tekort aan adequate onderzoeksgegevens over de mogelijke gezondheidsafwijkingen ten gevolge van milieuvervuiling. Daarnaast wenste ze ook in te spelen op de gebrekkige communicatie met de bevolking over dit thema.

Deze beide noden kwamen immers heel duidelijk aan het licht in de periode 1997-1999, ten tijde van de controverse rond de verbrandingsoven Isvag te Wilrijk. Voor dit grootschalige onderzoek werden op basis van milieumetingen drie gebieden geselecteerd : de stedelijke en industriële gebieden Wilrijk en Hoboken werden vergeleken met het landelijke Peer. Uit de resultaten bleek duidelijk dat er wel degelijk een verband bestaat tussen de concentraties aan schadelijke stoffen en de gezondheid van de inwoners. De resultaten waren verschillend voor de drie onderzochte gebieden.

De ad-hoccommissie Milieu en Gezondheid kreeg de opdracht een beleidsnota op te stellen over Milieu en Gezondheid, die de basis moest vormen voor een themadebat in de plenaire vergadering. Daarnaast vonden de commissieleden het essentieel dat de aanbevelingen over de gezondheidsproblemen die verband houden met het milieu, zouden resulteren in een duidelijke beleidsvisie en concrete maatregelen. De aandacht voor milieu en gezondheid mag niet verslappen na afloop van de werkzaamheden van deze commissie. We pleiten daarom resoluut voor een langtermijnplanning om

de problematiek van milieu en gezondheid structureel te integreren in het beleid.

De ad-hoccommissie heeft talrijke hoorzittingen georganiseerd, waarop belangrijke wetenschappers, beleidsactoren uit dit domein en mensen uit de doelgroepen werden uitgenodigd. Ook deze hoorzittingen leidden tot de conclusie dat de blootstelling aan schadelijke stoffen in het milieu, zelfs in lage dosissen, mee verantwoordelijk kan zijn voor het ontstaan of de verergering van allerlei gezondheidsproblemen. Een causaal verband tussen de blootstelling aan bepaalde stoffen en gezondheidsproblemen is in veel gevallen echter moeilijk te bewijzen.

Tijdens de hoorzittingen werden onder meer de volgende zaken opgemerkt. 75 à 80 percent van de kankers in de geïndustrialiseerde wereld is te wijten aan externe factoren, waaronder milieuverontreiniging. Het aantal milieugerelateerde kankers, zoals bloed-, long-, borst- en prostaatkanker, neemt toe. Bloedkankers, waaronder leukemie, komen op steeds jongere leeftijd voor. In de periode 1974-1994 is het aantal huidkankers gestegen met 40 percent.

Tussen 1992 en 1997 is het aantal volwassenen met astma in het centrum van Antwerpen met ongeveer 30 percent toegenomen. Astma en andere aandoeningen van de luchtwegen komen steeds meer voor bij jonge kinderen en baby's. Volgens een extrapolatie van een buitenlandse studie zouden er in ons land elk jaar 6000 doden vallen door luchtverontreiniging, waarvoor het verkeer voor de helft verantwoordelijk is.

Ongeveer 15 percent van alle paren kampt met een vruchtbaarheidsprobleem. Dat is twee keer meer dan 20 jaar geleden. In dezelfde periode is het percentage mannen met zo goed als onvruchtbaar sperma gestegen van 1,6 tot 9 percent.

Op 10 jaar tijd is het aantal mensen die lijden aan het chronisch vermoeidheidssyndroom duidelijk toegenomen. De hot spots komen duidelijk overeen met de plaatsen waar het milieu sterker dan elders is verontreinigd.

De commissie heeft als besluit van haar werkzaamheden zowel algemene als specifieke aanbevelingen gedaan. Deze laatste zullen door de heer Tobback worden toegelicht.

Een eerste algemene aanbeveling is een ruime definitie van het begrip 'milieu'. Het is belangrijk om in beleidsvoorstellen inzake milieuverontreiniging

Guns

en de gezondheidseffecten ervan duidelijk te omschrijven wat met milieu wordt bedoeld. Wij zijn voorstander van een ruime definitie, waarin niet alleen vervuilende stoffen afkomstig van lucht-, bodem- en waterverontreiniging in aanmerking worden genomen.

Volgens een ruimere definitie van milieu moet men ook oog hebben voor de gezondheidseffecten van voeding, straling, levensstijl en – kwaliteit, het binnenhuismilieu en de woon- en werkomgeving. Algemeen wordt immers aangenomen dat een groot deel van de verontreinigde stoffen via de voeding en het drinkwater wordt opgenomen, en dat leefgewoonten en de kwaliteit van de binnenlucht een belangrijke invloed hebben op het ontstaan van kanker, astma en andere allergieën. Het spreekt voor zich dat de taak van de overheid verschilt naargelang het gaat over de directe omgeving van de mens – waarop de mens zelf invloed kan uitoefenen – en de ruimere omgeving van de mens – waarop hij geen invloed kan uitoefenen.

Inzake de rechtstreekse omgeving van de mens moet de overheid zich beperken tot het informeren en sensibiliseren. Wat de ruimere omgeving betreft, moet de overheid maatregelen treffen om de blootstelling van de bevolking aan schadelijke stoffen te beperken. In het licht van de verruimde definitie van milieu en de complexe relatie tussen milieu en gezondheid moet het probleem in zijn totaliteit worden aangepakt. Dat vereist in eerste instantie een verregaande samenwerking en coördinatie tussen de verschillende beleidsdomeinen, in de eerste plaats tussen volksgezondheid en milieu. Er moet ook permanent oog zijn voor de gezondheidsaspecten van andere beleidsdomeinen zoals ruimtelijke ordening, huisvesting, innovatie en wetenschapsbeleid, enzovoort.

Het Vlaams beleid moet ook worden afgestemd op het federaal en Europees beleid. Een nieuw kaderdecreet over milieu en gezondheid is niet nodig. De huidige Vlaamse regelgeving volstaat. Kleine aanpassingen aan bestaande decreten volstaan om de doelstellingen te realiseren. Het voorzorgsbeginsel vereist een beleid gericht op fysisch-chemische hygiëne. Jammer genoeg is het onmogelijk om de schadelijke effecten op de gezondheid van alle stoffen te onderzoeken. Daarom moet in het milieugezondheidsbeleid het voorzorgsbeginsel worden gehanteerd. Dit betekent concreet dat bijvoorbeeld bij een ernstige bedreiging van de volksgezondheid een gebrek aan wetenschappelijke consensus geen reden kan zijn om schadebeperkende

maatregelen te nemen. In een beleid gericht op de fysisch-chemische hygiëne, streeft men naar een beperking van de blootstelling aan onder andere reactieve chemische stoffen, hormoonverstorende stoffen en bepaalde vormen van straling, ook als er geen zekerheid bestaat dat ze gevaarlijk zijn.

Een vierde aanbeveling is de doorstroming van dataverzameling en -beheer naar een milieugezondheidskruispuntbank. Een databank die alle relevante beschikbare informatie over de band tussen milieu en gezondheid bundelt, is essentieel. Aangezien de bestaande milieumonitoringsystemen en gezondheidsmeldpunten onderling niet zijn verbonden, moet – naar analogie met de kruispuntbank in de sociale zekerheid – de verbinding tussen de databanken resulteren in een milieugezondheidskruispuntbank. Deze moet worden gekoppeld aan het Geografisch Informatie Systeem of GIS, de SIS-kaartdatabank en het Rijksregister. Nieuwe instrumenten zijn niet nodig.

Naast het verzamelen en verwerken van gegevens over de effecten van de verontreinigende stoffen op de menselijke gezondheid moet men ook de gegevens over de invloed van de levenswijze en de sociale omgeving verzamelen. De gegevens moeten betrekking hebben op de gehele milieuverstoringsketen. De gegevens moeten op een uniforme wijze worden geregistreerd, en op zo'n wijze worden verwerkt dat een gebiedsgerichte analyse mogelijk is.

Door de globale milieu- en bevolkingsgegevens in te delen in typegebieden, zoals een verstedelijkt gebied of een gebied met intense landbouw, kunnen gegevens over de relatie tussen vervuilende componenten in de omgeving en de vervuiling die ze veroorzaken in de mens worden bekomen. Ik wil hierbij benadrukken dat de wet op de bescherming van de privacy hierbij een strikte vereiste is en dat bij de verwerking van de gegevens de anonimiteit moet worden gewaarborgd.

Ten slotte is het van belang een vlotte toegang tot de gegevens te verzekeren voor eerstelijns werkers zoals huisartsen, apothekers of gezondheidswerkers. Op basis van het meten en registeren van de emissies kunnen modellen worden bepaald die een efficiënte kwaliteitscontrole toelaten en kan een eventuele bijsturing worden gerealiseerd.

Het milieu- en gezondheidsbeleid moet tot stand komen na afweging van de voor- en nadelen van dat beleid. Het is essentieel dat beleidsmakers zich via een open maatschappelijk debat, waar alle betrokkenen aan participeren en dat is gebaseerd op een wetenschappelijke verantwoorde voorberei-

Guns

ding, over de problematiek informeren. Hierbij moet er ruimte zijn voor eventuele tegengestelde wetenschappelijke visies. De normen moeten voortdurend worden geëvalueerd, want de wetenschappelijke kennis over de milieu- en gezondheidsproblemen is aan een constante evolutie onderhevig. Het spreekt voor zich dat het beleid op regelmatige basis geactualiseerd moet worden. (*Applaus*)

De voorzitter : De heer Tobback, verslaggever, heeft het woord.

De heer Bruno Tobback, verslaggever (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, de commissie heeft haar specifieke aanbevelingen opgedeeld in een aantal grote domeinen, zoals het gezondheidsbeleid en het milieubeleid. Zoals dit het geval was voor het milieubeleid, het tweede grootste domein, hebben we ook op het vlak van het gezondheidsbeleid vastgesteld dat in vele gevallen onze normering inzake milieu en gezondheid niet adequaat is.

Zowel de blootstellingsnormen, die een federale aangelegenheid vormen, als de milieukwaliteitsnormen zijn noch in België, noch in Vlaanderen op gezondheid toegespitst, en meer in het bijzonder op kwetsbare groepen zoals kinderen, bejaarden of mensen met een verhoogde gevoeligheid.

De algemene conclusie en de aanbeveling van de commissie is dan ook dat zowel de blootstellings- als de milieukwaliteitsnormen, veel meer dan vandaag het geval is, met gezondheidseffecten rekening moeten houden. Eenzelfde bedenking geldt voor het vergunningenbeleid. In het verleden is het gezondheidsaspect in het vergunningenbeleid en bij het uitvoeren van milieu-effectenrapporteringen onvoldoende aan bod gekomen.

Hier beveelt de commissie aan om de rol van de gezondheidsinspectie zoals die vandaag bestaat, te herdefiniëren en haar meer mogelijkheden en middelen ter beschikking te stellen om aan adviesverlening te doen, in het kader van zowel vergunningsaanvragen als milieu-effectenrapportering. Ook wil de commissie de controletaak van de gezondheidsinspectie verplaatsen naar de milieu-inspectie en -administratie en daardoor een einde maken aan de huidige rechter-en-partijsituatie.

Een belangrijk aspect betreft de monitoring. Naar aanleiding van de klachten over Isvag en anderen heeft de Vlaamse regering een gezondheidsonder-

zoek laten uitvoeren. Een dergelijk grootschalig gezondheidsonderzoek heeft zijn nut bewezen en moet worden voortgezet, uitgebreid en verder verfijnd. Er zijn twee belangrijke aspecten aan verbonden. Enerzijds is er het proactief monitoringsysteem, wat op biomonitoring is gebaseerd en niet noodzakelijk voor heel Vlaanderen nodig is, maar dat gebiedsgericht moet zijn, namelijk naar gebieden met specifieke gevoeligheden zoals landbouwgebied en stedelijke gebieden. Anderzijds is er de contextgerichte monitoring gericht naar gebieden met een speciale concentratie van vervuilende bedrijven. Naast de proactieve biomonitoring dient er ook retroactieve monitoring te gebeuren, in de eerste plaats aan de hand van een epidemiologisch onderzoek dat veel beter is dan het huidige. Met uitzondering van een paar heel specifieke punten loopt Vlaanderen inzake dit soort onderzoek immers zeer sterk achter op andere landen in Europa en daarbuiten. Er moet hier dus een belangrijke inhaalbeweging komen.

Over biomonitoring werden in de commissie twee belangrijke opmerkingen gemaakt. Ten eerste meent de commissie dat zowel het onderzoek van moedermelk als het onderzoek van navelstrengbloed belangrijke instrumenten kunnen zijn, mits die op de juiste manier gebeuren. Zo moet het onderzoek van navelstrengbloed gebeuren met een gepaste afnametechniek waarbij de risico's, in de eerste plaats voor de baby, maximaal worden beperkt. Ten tweede stelt men vast dat zowel het retroactieve als het proactieve biomonitoring- en gezondheidsonderzoek het grote nadeel hebben dat ze maar effecten aantonen wanneer het te laat is, met name wanneer bij biomonitoring blijkt dat bepaalde concentraties aanwezig zijn in het menselijk lichaam, of, erger nog, wanneer bij het epidemiologisch onderzoek reeds ziekteverschijnselen aan het licht komen. In beide gevallen blijft een milieu-meetnet dus zeer belangrijk. Dit laat immers een preventief optreden in veel grotere mate toe. Maar dit komt later nog aan bod.

Verder menen we dat er een belangrijke opdracht bestaat inzake het opvangen van klachten en het voeren van preventie- en sensibiliseringsacties. De commissie beveelt aan een medisch milieukundig netwerk op te richten in Vlaanderen, met verschillende niveaus. Dit systeem met drie lijnen en een 'halve' lijn gaat uit van een zogenaamde 'nulde lijn'. Deze lijn is het plaatselijke, gemeentelijke niveau. Men verwijst daarbij in de eerste plaats naar de rol van huisartsen, apothekers en andere gezondheidswerkers, zoals verpleegkundigen, gemeentelijke diensten, adviesraden, enzovoort. Men pleit voor het bieden van een extra ondersteuning

Tobback

voor de bijkomende opdrachten die van hen worden gevraagd. Dat geldt zeker voor de professionele personen, zoals apothekers, artsen en gezondheidswerkers. De eerste lijn in dit netwerk zou moeten bestaan uit de LOGO's, het lokale gezondheidsoverleg. Daar bestaat, zoals trouwens in het algemeen in Vlaanderen, een aanzienlijke nood aan meer investeringen in medisch milieukundige expertise. De tweede lijn zou bestaan uit een medisch milieukundig expertisecentrum, geïntegreerd in de administratie, meer bepaald de Gezondheidsinspectie. De derde lijn zou een Steunpunt Milieu en Gezondheid zijn. Dit zou een academisch niveau moeten hebben. Men zou er moeten streven naar het realiseren van een consortium van universiteiten en onderzoeksinstellingen. De taak van dit steunpunt zou in de eerste plaats moeten bestaan uit beleidsvoorbereidend werk en toegepast onderzoek, onder meer in het kader van de biomonitoringprogramma's. Het geheel van dit medisch milieukundig netwerk zou moeten worden gecoördineerd door de Vlaamse minister van Gezondheid.

Er zou ook een projectgroep Milieu en Gezondheid moeten komen als beleidscel, waarbij de kabinetten en administraties van Gezondheid en Leefmilieu betrokken moeten zijn, samen met de Vlaamse overheidsinstellingen en externe deskundigen. Een belangrijke taak van deze projectgroep is het communiceren met de bevolking, en dat veel meer dan vandaag. Eerst zou men objectieve informatie moeten verzamelen, om dit vervolgens mee te delen aan de bevolking. We zien hierin een belangrijke taak weggelegd voor een periodieke publicatie inzake milieu en gezondheid. Die zou bovendien moeten toelaten dat men specifieke klachten en informatie op een eenvoudige manier naar deze projectgroep kan zenden.

In de commissie werd ook overeenstemming bereikt om te komen tot een soort overheidslabel voor een aantal producten en systemen. Dat overheidslabel zou actief gepropageerd worden naar de burger, bijvoorbeeld in samenwerking met Kind en Gezin.

De commissie heeft daarenboven nog een aantal specifieke aanbevelingen gedaan aan de huisartsen en de apothekers in verband met informatiedoorstroming, communicatie met de burger en klachtenregistratie. U vindt die aanbevelingen terug in het verslag.

Naast het gezondheidsbeleid is uiteraard ook het milieubeleid een belangrijk aandachtspunt ge-

weest. Ook hier stellen we vast dat de huidige milieunormen in de eerste plaats gebaseerd zijn op de filosofie van de best beschikbare technologie. Aan de hand van de hoorzittingen en van de informatie die we hebben gekregen, moeten we vaststellen dat dit systeem geen sluitende garanties biedt. Het biedt slechts een zeer relatieve bescherming tegen de blootstelling aan en de gezondheidseffecten van potentieel gevaarlijke concentraties van milieuvervuilende stoffen.

We denken dan ook dat men tot andere definitie's moet komen en tot een andere manier om milieukwaliteitsnormen vast te leggen. Ten eerste moet er een herevaluatie komen van de bestaande normen. Ten tweede moet er bij het vastleggen van nieuwe normen rekening worden gehouden met gezondheidseffecten. Het gaat dan zowel over de totale emissies als over specifieke vervuilsbronnen en specifieke locaties van geconcentreerde vervuiling. Hierbij spelen verschillende aspecten een rol. Behalve grenswaarden en richtwaarden moeten er ook streefwaarden worden geformuleerd. Daarnaast moet ook een gebiedsgerichte verscherping van bepaalde milieunormen bij het afleveren van vergunningen mogelijk zijn.

De handhaving is een volgend belangrijk punt. Uit de zeer uitgebreide en interessante hoorzitting met de milieu-inspectie bleek duidelijk dat de handhaving een belangrijke pijler is van een milieubeleid dat specifiek gericht is op gezondheid. Vandaag de dag zijn er te weinig middelen beschikbaar om daadwerkelijk controles uit te voeren, al was het maar op de naleving van de op dit ogenblik afgeleverde vergunningen. We denken dan ook dat er in aanzienlijke mate meer middelen naar handhaving moeten gaan. Bovendien moet er in de afdeling Milieu-inspectie een meerinbreng komen van de vereiste medische expertise. Vandaag is die immers niet voldoende aanwezig.

Bovendien stellen we vast dat er inzake de gerechtelijke opvolging van onderzoeken van de milieu-inspectie, onder meer van processen-verbaal, nog een belangrijk gebrek bestaat. Voor het Vlaams Parlement is het bijzonder moeilijk om te controleren in welke mate dit gebeurt. Zelfs de milieu-inspectie heeft daar niet echt zicht op. We pleiten dan ook voor een veel betere opvolging van deze klachten en voor een veel betere samenwerking tussen milieu-inspectie en gerecht.

Ook hier is er in de commissie belangrijke aandacht gegaan naar de organisatie van meetnetten. De bestaande meetnetten, zoals ze in Vlaanderen werken, zijn in elk geval op het vlak van milieu een

Tobback

stuk uitgebreider dan op het vlak van gezondheid. We stellen echter ook daar vast dat ze niet altijd voldoende zijn. Er is dus zeker een behoefte aan een reorganisatie van de bestaande emissie-netten voor zowel water, bodem als lucht. We denken daarbij in de eerste plaats aan een uitbreiding van de meetplaatsen en in de tweede plaats aan een uitbreiding van het aantal parameters. Ik denk in dit verband aan de bijzonder fijne stofdeeltjes : het PM 2,5 in de lucht.

Bovendien denken we dat er bijzonder veel nood is aan de uitbreiding van de monitoring naar het binnenuitmilieu, hetgeen enigszins buiten het huidige Vlaamse milieubeleid valt. We brengen ongeveer 70 procent van onze tijd binnenshuis door. Er wordt echter bijzonder weinig aandacht besteed aan dat binnenuitmilieu. Dat geldt dan voor gewone woningen, openbare gebouwen, scholen, enzovoort. Op dat gebied is er dus nog een belangrijke taak weggelegd.

Een specifieke aanbeveling is van toepassing op de inzameling van potentieel gevaarlijke stoffen. Die aanbeveling vloeyde onder meer voort uit de vaststelling dat producten zoals DDT, die reeds lang verboden zijn, nog altijd in ons milieu aanwezig zijn en blijkbaar nog altijd worden gebruikt. Een andere vaststelling was uiteraard de hele discussie naar aanleiding van de dioxinecrisis. De commissie is van oordeel dat er in Vlaanderen een veel grotere stimulans zou moeten zijn om stocks van potentieel gevaarlijke stoffen, die op grote of op kleine schaal aanwezig zijn, in te leveren. In plaats van dat daar geld voor wordt gevraagd, zou wie stocks van gevaarlijke producten binnenbrengt, beloond moeten worden. Daarbij mag het principe dat de vervuiler betaalt, niet ondergraven worden. Bijgevolg moet de financiële beloning verhaald kunnen worden op de verantwoordelijke sectoren.

De commissie heeft, naast de belangrijke aspecten gezondheidsbeleid en milieubeleid, een aantal specifieke categorieën en sectoren behandeld en er aanbevelingen over geformuleerd. Drie grote daarvan zijn mobiliteit, productbeleid en huisvesting. Een vierde punt is voeding en landbouw. We stellen vast dat we in deze vier categorieën in Vlaanderen kampen met een omvangrijke diffuse vervuiling.

Dat dit het geval is met het verkeer, is geen geheim. De zonet gestelde vraag net als de ozonconcentraties van gisteren en eergisteren wijzen daar nogmaals op. Het is bijzonder belangrijk dat we in

de komende jaren in Vlaanderen evolueren naar een vermindering van het personen- en vrachtwagenvervoer. De commissie meent dat daarbij bijzondere aandacht moet worden besteed aan maatregelen om in de eerste plaats de uitstoot van roetdeeltjes van dieselwagens te beperken. Dat kan door het stimuleren van het gebruik van katalysatoren en dieselroetfilters. Op termijn kunnen we ook komen tot een gelijkschakeling van de taksen op benzine en diesel, rekening houdend met de resultaten op het gebied van luchtvervuiling van de verschillende voertuigen en brandstoffen.

Ook hierbij is monitoring belangrijk, in de eerste plaats van verkeersemissies door middel van de luchtmeetnetten, maar ook emissies in de wagen zijn een actueel punt, dat in het recente verleden aan bod is gekomen. Bij de autokeuring zal veel meer aandacht moeten gaan naar de milieuprestatiekeuring, naar de kwaliteit van de uitlaatgassen, naar de afstelling van de motor, enzovoort.

Omdat we vaststellen dat een belangrijk deel van de uitstoot van wagens wordt bepaald door de rijstijl, denken we dat er een belangrijke sensibilisatie nodig is van de autobestuurders, via het onderwijs en de rij scholen. Bovendien moeten er veel meer maatregelen genomen worden voor een goede doorstroming. Dat heeft niet zozeer betrekking op de wijze waarop men rijdt, maar op de wijze waarop men kan rijden. Een wagen die tegen een constante snelheid kan rijden, vervuult immers een stuk minder dan een wagen die voortdurend moet afremmen en versnellen.

Hoewel productbeleid niet echt een Vlaamse bevoegdheid is, heeft de commissie ervoor gekozen ook op dit vlak een aantal aanbevelingen te doen, onder ander met betrekking tot pesticiden. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen stoffen die reeds toegelaten zijn en nieuwe, nog toe te laten stoffen. De commissie is van mening dat in de eerste plaats een sluitende registratie van de handel van producten moet plaatsvinden en dat zo veel mogelijk gestreefd moet worden naar substitutie van stoffen waarvoor mindervervuilende alternatieven bekend zijn. Ook de aanbevelingen over de vergoeding voor teruggave passen in dit geheel.

Voor nieuwe stoffen menen we dat gestreefd moet worden naar een omkering van de bewijslast. Die werd ook opgenomen in het Europees Witboek over de strategieën van een toekomstig beleid ten aanzien van chemische stoffen. De producent moet dan, vooraleer hij een product op de markt brengt, kunnen aantonen dat het niet schadelijk is voor de gezondheid, terwijl in het huidige systeem achteraf

Tobback

aangetoond moet worden dat een product wel schadelijk is. We menen ook dat een inperking van de toelatingstermijnen een nuttig instrument van het gezondheidsbeleid kan zijn – geen toelatingen dus voor onbepaalde duur.

Er is ook veel aandacht besteed aan huisvesting, wat weinigen bij de aanvang van de commissie hadden verwacht. Er is al gewezen op de discussie over de kwaliteit van het binnenhuismilieu en de nood aan een goede monitoring daarvan. Een belangrijke diffuse bron van vervuiling is de verwarming van de woningen. Dat geldt in de eerste plaats voor de winter, maar er wordt ook steeds meer airconditioning gebruikt, wat ook in de zomer een belangrijke vorm van energieconsumptie is. Naast het bestaande preventiebeleid ten aanzien van CO-vergiftiging, kan een veel betere controle op allesbranders en op de afstelling van centraleverwarmingsbranders een belangrijke bijdrage leveren aan het terugdringen van de luchtvervuiling in Vlaanderen.

Over voeding en landbouw kan ik vrij kort zijn. De concentraties aan biocumuleerbare persistente stoffen en aan pesticiden heb ik reeds meer dan voldoende toegelicht. De commissie pleit tevens voor een streng beleid inzake het gebruik van hormonen en antibiotica in de veeteelt. Antibiotica mogen ons inziens enkel curatief worden gebruikt. De aanbevelingen van de commissie bevatten eveneens een specifiek, beperkt hoofdstuk over ruimtelijke ordening, energie en straling. Een goed wetenschaps- en innovatiebeleid zal eveneens een belangrijke bijdrage moeten leveren. De commissie heeft dan ook een aantal aanbevelingen gedaan om binnen het wetenschappelijk onderzoek de nodige prioriteiten te stellen.

Ter afsluiting van het verslag en van de aanbevelingen van de commissie wil ik nog even benadrukken dat een goed milieu- en gezondheidsbeleid ten aanzien van kwetsbare groepen in Vlaanderen zeer belangrijk is. Met uitzondering van een curatief optreden besteedt het beleid hier momenteel bijzonder weinig aandacht aan. Hier ligt een belangrijke verantwoordelijkheid. Door middel van haar aanbevelingen wil de commissie hier in belangrijke mate de nadruk op leggen.

Ik zou hier nog graag een persoonlijke opmerking maken die losstaat van het verslag. We hebben heel wat hoorzittingen georganiseerd. Een van de belangrijkste resultaten van die hoorzittingen is het feit dat ik me bij het buitenkomen steeds zeker

voelde. Nooit in mijn leven heb ik zo'n opeenstapeling van slecht nieuws gehoord. Verschillende mensen hebben me meegedeeld wat ik zoal inadem, eet, drink en welke ongezonde stoffen ik op nog andere manier binnenkrijg. Mijns inziens is het een goede zaak dat niet iedere Vlaming dit elk jaar dient mee te maken. Het zou wel een goede zaak zijn, mochten we ons hier meer bewust van worden.

Namens mijn fractie en mezelf wil ik de mensen bedanken die deze hele resem aan slechte berichten tijdens de hoorzittingen hebben gebracht. Ik vind het belangrijk dat hier aandacht aan wordt besteed. Ik hoop dan ook dat hier in de toekomst een beleid aan zal worden gewijd. (*Applaus*)

De voorzitter : Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, alvorens ik de bespreking van de motie aanvang, wil ik even een dankwoord uitspreken. Ik wil de verslaggevers, de diensten, de groep Mens en Ruimte, de getuigen op de hoorzittingen en de schrijvers van de rapporten bedanken. Zij hebben de randvoorwaarden gecreëerd die dit themadebat mogelijk maken.

Dit themadebat moet bijdragen tot een meer duidelijke beleidsvisie op de verhouding tussen milieu en gezondheid en op het gewenste overheidsoptreden ter zake. Wat zullen de krachtlijnen van dit overheidsoptreden zijn ? De verslaggever heeft het daarnet over een grote hoeveelheid aan informatie gehad. In welk denkkader dient die informatie te worden geplaatst ? Welke kennislacunes bestaan nog steeds ? Wat moeten we hieraan doen ?

Zoals de SERV in zijn advies terecht stelt, vormt de beleidsmatige parlementaire aandacht voor de relatie tussen milieu en gezondheid het meest essentiële element van het debat. Ook na afloop van de werkzaamheden van deze commissie moet deze aandacht op het beleid wegen.

Ik onderschrijf de voorliggende motie, die ik namens mijn fractie ook heb ondertekend. Het is een goede zaak dat het Vlaams Parlement belangrijke maatschappelijke uitdagingen wil blijven beantwoorden met een gezamenlijke zoektocht van alle democratische fracties naar een minimale consensus. Een dergelijke tekst, voorbereid over de grenzen van meerderheid en oppositie heen, kan de basis vormen van een debat in de plenaire vergadering. De inzet van het debat is dan ook het verscherpen van de motie op verschillende punten. Hiertoe zal ik enkele amendementen indienen en

Merckx-Van Goey

daarover de stemming vragen. De motie afzwakken zou een oneer zijn.

Ik wil met mijn interventie van vandaag uw aandacht vragen voor drie punten. Indien we gezondheid en milieu ernstig nemen, dan moeten we onze beslissingen uitvoeren. We moeten ons inpassen in het Europese kader en onze invloed aanwenden in Europa. We moeten als overheid uit eerlijkheid kiezen voor duurzaamheid in plaats van voor zekerheid. Die duurzaamheid betekent ten eerste het concretiseren van het zogenaamde en zo dikwijls verkeerd begrepen verzorgingsprincipe, ten tweede de noodzaak aan participatie van zoveel mogelijk actoren en ten derde het overtuigen van de mensen van het feit dat gezondheid vooral een kwestie van gezond verstand is.

Sta me toe het even te hebben over de uitvoering van onze beslissingen. Het Vlaams Parlement heeft terecht de links tussen milieu en gezondheid iets meer uitgeklaard en zowel algemene beleids- als basisprincipes geformuleerd waarop naar de mening van het parlement het toekomstig beleid inzake milieu en gezondheid gebaseerd moet worden. Het was niet eenvoudig om de problemen die we allen kennen, ook in aanbevelingen te gieten. Toch is de commissie erin geslaagd om enkele sterke aanbevelingen te formuleren. De verslaggevers hebben hier reeds naar verwezen.

De laatste aanbeveling bijvoorbeeld, namelijk de vraag om bij het uittekenen van het milieu- en gezondheidsbeleid uitdrukkelijk rekening te houden met de meest kwetsbare groepen, is mijns inziens een zware opdracht. Het zal niet gemakkelijk zijn dit uit te voeren en de betreffende normbepalingen en handhaving te screenen en zo nodig te wijzigen. Een andere belangrijke en mijns inziens radicale aanbeveling is de vooropstelling van de doelstelling om tegen de volgende generatie geen chemische stoffen met onbekende of negatieve gevolgen voor milieu en gezondheid meer te gebruiken. Ik denk bijvoorbeeld ook aan de aanbevelingen over de coördinatie van het beleid inzake milieu en gezondheid en aan de correcte en concrete opvang van milieugerelateerde gezondheidsklachten. Ik denk derhalve te mogen stellen dat de motie van aanbeveling aanbevelenswaardig te noemen is.

Als we het dan toch menen met onze aanbevelingen, als we dan toch de norm willen afstemmen op de zwakkere, is het dan omdat we het menen of omdat het goed klinkt? Als we het menen, dan moeten we vandaag – woensdag 27 juni om 15.30

uur – het verkeer stilleggen. Juist ouderen en kinderen zijn het meest gevoelig voor het agressieve ozon. Bij hen worden het meeste astmaklachten vastgesteld. Die kinderen moeten dus binnenblijven in plaats van buiten te gaan spelen en de bejaarden sluiten we in hun huizen op opdat we toch maar met onze auto's zouden kunnen blijven rijden. Als we daartoe niet bereid zijn, is het dus omdat het goed klinkt.

De vraag die nu rijst bij deze mooie aanbevelingen, is wat ermee zal gebeuren? Zullen de ministers Vogels en Dua de 900 miljoen frank die ze eisten, ook krijgen? Willen zij hiervan een breekpunt maken? Of zullen ze in de krochten van de regeringsdiplomatie stilletjes toegeven? We mogen toch niet verwachten dat we van snel en efficiënt verglijden naar traag en vaag. Daarom wil ik er uitdrukkelijk voor pleiten dat we de aanbevelingen zo snel mogelijk concretiseren zodat ze een werkbare toets worden voor het milieu- en gezondheidsbeleid voor de volgende drie jaar. Ik wil hierbij dan ook de expliciete vraag stellen aan de minister-president of hij deze aanbevelingen zal opnemen in zijn vernieuwde regeerakkoord na de eventuele goedkeuring van het Lambermontakkoord, net zoals in het verleden is gebeurd met bijvoorbeeld de ruim gedragen aanbevelingen inzake de bijzondere jeugdzorg. De consequente integratie van de beleidsaandacht is een vraag aan de voltallige regering. Kortom, de CVP-fractie wil dat de aanbevelingen afdwingbaar worden voor het beleid.

Een tweede punt dat ik wil aanhalen, betreft een gemis dat doorheen de gehele motie een constante is, namelijk Europa. Zoals in vele politieke zaken kunnen we bij milieu en gezondheid onmogelijk buiten het Europese kader. Het feit dat de Zweedse meren helemaal zijn verzuurd, komt door de uitstoten van heel West-Europa. Milieu stopt niet bij de grenzen. Ik ben het ermee eens dat we ergens moeten beginnen, maar aan de vooravond van het Belgisch voorzitterschap van de Europese Unie hadden we in onze motie toch iets ambitieuzer mogen zijn.

Er was snel eensgezindheid om een ruimere definitie van milieu te hanteren. In het EU-voorstel voor het zesde milieu-actieprogramma wordt gesteld dat de doelstellingen moeten aansluiten bij de milieuprioriteiten, onder andere in een apart hoofdstuk over milieu, volksgezondheid en levenskwaliteit. Is het dan niet logisch om voor de ruime definitie van milieu te kiezen voor de terminologie van het zesde milieu-actieprogramma? Op die manier slaan onze voorstellen op milieu, volksgezondheid en levenskwaliteit, en wordt het stedelijk milieu

Merckx-Van Goey

conform het Europees programma in onze aanbevelingen opgenomen. In de verdere aanbevelingen komen precies die specifieke aspecten aan bod, die slaan op het stedelijk milieu en op de levenskwaliteit. Ik zal daar een amendement over indienen.

Het voordeel is dat er meer eenvormigheid wordt bereikt in het termgebruik en de begripshantering en ook dat we een link leggen naar het EU-programma. Volksgezondheid en levenskwaliteit kunnen samen worden gekoppeld aan milieu. Gezondheidsproblemen kunnen alleen doeltreffend worden opgelost door een integrale aanpak, door de integratie van milieu in het gezondheidsbeleid, door de integratie van gezondheid in het milieu, maar ook in alle andere domeinen, en door de integratie van het Vlaams en het federaal beleid.

De voorzitter : De heer Malcorps heeft het woord.

De heer Johan Malcorps : Tijdens de hoorzittingen heeft de heer Van Vossel ons een overzicht gegeven van de Europese inspanningen inzake wetenschappelijk onderzoek. Hij moest toegeven dat het grootschalig milieu- en gezondheidsonderzoek in Vlaanderen een primeur is. Op dat vlak heeft Europa het nakijken en neemt het met grote interesse kennis van ons onderzoek. Hopelijk zal men ons daarin volgen.

In het zesde milieu-actieplan staat inderdaad een hoofdstuk over milieu en gezondheid. We verrichten in Vlaanderen baanbrekend werk, en niet alleen met onderzoeken. Tijdens de hoorzitting met de milieu-inspectie is gebleken dat Vlaanderen inzake het terugdringen van de dioxine-uitstoot ook een voorloper is. Tijdens het Belgische voorzitterschap van de EU zullen we daarover een symposium organiseren, waar hopelijk veel volk naartoe zal komen om te zien wat Vlaanderen concreet al heeft gedaan.

We moeten niet beschaamd zijn tegenover Europa. We mogen Europa wel meer vermelden in de resolutie. En we hebben nog veel werk voor de boeg, onder andere het omzetten van een aantal richtlijnen over de luchtkwaliteit. Daarover kan Europa misschien initiatieven nemen en kunnen wij daar zo gauw mogelijk op inspelen. Op dit ogenblik heeft Europa ons niet veel lessen te leren.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Mijnheer Malcorps, het is niet mijn bedoeling om te zeggen dat Europa ons lessen moet leren, maar wel dat in heel wat debatten die op Europees niveau worden ge-

voerd, men bereid is om een stap verder te gaan dan wat nu haalbaar bleek in de bespreking van de motie in de commissie. Bij de integratie is ook de verwijzing naar het internationale en Europese forum belangrijk.

Waarom zouden we er niet bij vermelden dat we ons inschrijven in de op de bovengewestelijke fora geleverde inspanningen ? Vlaanderen zou zich daarbij uitdrukkelijk kunnen engageren om de bijdrage te leveren die van ons wordt verwacht. Dit is sowieso een vereiste als we consequent en toekomstgericht willen blijven nadenken over milieu en gezondheid.

Ik geef nog een voorbeeld. Het toegankelijk maken van alle gegevens over milieu en gezondheid voor alle gezondheidswerkers is een niet zo moeilijke, maar wel noodzakelijke taak. In de aanbeveling staat dat dit zal gebeuren via de uitbouw van een milieugezondheidskruispuntbank. Het Europees milieuagentschap verzamelt, beheert en verwerkt nu reeds een omvangrijke hoeveelheid en verscheidenheid aan gegevens. Het is dan ook niet nodig om nieuwe gegevensregistratiedatabanken op te richten. We moeten met name zorgen voor afstemming op en aansluiting met de lokale en bovengewestelijke databanken zodat een uitwisseling van gegevens mogelijk wordt. Dit zijn maar twee voorbeelden om aan te tonen dat het nodig is dat Vlaanderen zich inschrijft in een Europees kader.

We hebben nood aan duurzaamheid in plaats van zekerheid. Ik heb het nu over het voorzorgsprincipe. De oorzaken van milieu- en gezondheidsproblemen zijn sterk verweven met de bestaande productie- en consumptieprocessen en met de leefgewoonten. Wijzigen daaraan vergen tijd. Over de relatie tussen milieu en gezondheid bestaat bovendien nog veel onzekerheid. Het aantal potentieel toxische agentia is echter heel groot. Het is bijgevolg onmogelijk om binnen een redelijke termijn al deze stoffen te onderzoeken op hun gezondheidseffecten. De onbekendheid ervan en onzekerheid erover kunnen bovendien nooit volledig worden weggenomen. Hoe erg het ook is : beleid voeren betekent altijd kiezen in onzekerheid.

Het voorzorgsprincipe impliceert dat bij een ernstige bedreiging van de volksgezondheid, het gebrek aan wetenschappelijk inzicht niet als reden kan worden gebruikt om kosteneffectieve maatregelen uit te stellen die de gezondheidseffecten moeten tegengaan. We moeten bijgevolg zoeken naar een evenwicht tussen concrete maatregelen met resultaat op korte termijn en een gedegen planning en

Merckx-Van Goey

een beleidsonderbouw waarmee resultaat kan worden geboekt op langere termijn.

In de aanbeveling wordt een concrete vertaling van het verzorgingsbeginsel vooropgesteld via het invoeren van een fysisch-chemische hygiëne. Volgens onze fractie kan deze aanbeveling pas efficiënt zijn indien de Vlaamse overheid werk maakt van de juridische versterking van het verzorgingsbeginsel in de Vlaamse milieuwetgeving. Dat moet in het bijzonder gebeuren in het decreet over de algemene bepalingen milieubeleid van 1995. Totnogtoe werd het beginsel zonder enige verduidelijking in dat decreet ingeschreven. In de Toelichting worden evenmin aanduidingen gegeven : het wordt gewoon genoemd als een van de principes.

Onze fractie stelt voor om een verduidelijking van het verzorgingsbeginsel in het decreet in te schrijven en om expliciet een link te leggen met de gezondheidsproblematiek in het decreet. Dat is misschien wat radicaal, maar men moet weten wat men wil. Zo is het mogelijk om beginsel 15 uit de Rio-verklaring in het decreet in te schrijven. Daardoor zouden we toestanden als in het geval van de Isvag-oven vermijden. Rechters zouden immers niet langer het beginsel kunnen gebruiken zonder dat ze het begrijpen. In het Isvag-dossier was dat het geval in eerste aanleg. In beroep werd het helemaal niet toegepast op het vlak van de gezondheidsproblematiek : er werd naar de politiek verwezen. Dat zou evenmin nog kunnen.

Hier geen juridische oplossing aan geven, komt neer op veel geblaat en weinig wol. Op die manier laten we rechters beslissen, die uiteraard gemachtigd zijn om regelgeving te interpreteren. Mijn inziens moet de duidelijkheid echter door de overheid worden gegeven. De regering heeft er alle belang bij het verzorgingsbeginsel in zijn toepassing naar gezondheid uit te klaren. Ook in de zoektocht naar de kostenverdeling en de realisatie van de Kyoto-reductiedoelstellingen zal men zich op dat beginsel moeten beroepen.

Dan wil ik het hebben over de participatie. De uiteindelijke tekst daarover is te flets. Participatie gaat samen met informatie en transparantie van gegevens en beleid. Deze elementen zijn voorwaarden die aan participatie voorafgaan. Inzake actieve en passieve informatie met betrekking tot leefmilieugegevens is de EU-regelgeving erg verregaand. De normen en procedures kunnen als voorbeeld dienen voor informatieverplichtingen inzake volksgezondheid en levenskwaliteit.

Onze fractie stelt ook een sterke pleinvrees vast in de motie ten opzichte van een expliciete verwijzing naar het bedrijfsleven en de industrie als belangrijke actoren op vlak van participatie. Om milieu-, levenskwaliteit- en gezondheidsdoelstellingen te bereiken, zullen het bedrijfsleven en de industrie ongetwijfeld sterk geëngageerd moeten zijn en hierover zelf meer initiatieven nemen. Dit zal ongetwijfeld bijdragen tot een grotere variatie in het gamma van beleidsinstrumenten.

We stellen op het algemene Europees niveau wel een toenemende verschuiving vast van wetgevende beleidsinstrumenten, zoals richtlijnen en verordeningen, naar allerlei vormen van minder bindende instrumenten. Steeds meer wordt het Europese beleid gevoerd door middel van zogenaamde 'soft law' of 'open coördinatiemethoden'. Dit kan allerlei vormen aannemen. Ik denk onder meer aan richtsnoeren, zoals in het werkgelegenheidsbeleid, processen, benchmarking, peer review en best practices. Daarnaast wordt ook steeds vaker gebruikgemaakt van 'coregulation' en 'selfregulation' onder allerlei vormen. Het is van belang dat Vlaanderen de trein van deze evolutie niet mist en op tijd de eigen instrumenten aanpast. Het decreet inzake de milieubeleidsvereenkomsten en de toepassing ervan moeten het voorwerp uitmaken van een evaluatie.

Ik kom dan tot het gedrag als belangrijkste gezondheidsnorm. De bevolking leeft vandaag gemiddeld langer dan ooit tevoren en de gemiddelde gezondheidstoestand is beter. Mensen hebben een groter bewustzijn van hun gezondheidstoestand. Dat heeft met veel factoren te maken. We hebben bijvoorbeeld een goed uitgebouwd systeem van sociale zekerheid, waardoor gezondheid ten goede komt aan alle lagen van de bevolking. Verder is er bij de zorgverstrekkers een groeiend besef van het belang van preventie.

Het komt ook tot uiting op vlakken waar we maar moeizaam tot verbetering komen, met name de invloed van het milieu op onze gezondheidstoestand. Juist daarom maken we ons zorgen. De langere levensduurverwachting houdt ook een contradictie in. Het is moeilijk te rijmen dat het milieu ons steeds zieker maakt, terwijl we vaststellen dat het met onze gezondheidstoestand nooit zo goed ging.

Waarom maken we ons dan toch ernstig zorgen ? De reden voor de bezorgdheid is dubbel. We weten niet precies hoe het allemaal komt en hoe het werkt. We vragen ons af waarom iemand ziek wordt, en niet iemand anders. In deze wereld van voorspellingen en zekerheden is de onzekerheid

Merckx-Van Goey

beangstigend. Daardoor is de vraag over hoe we omgaan met die onzekerheid een centraal punt in de discussie. Daarnaast is ook communicatie erg belangrijk. Het gaat dan om vragen zoals : hoe duiden we een risico en een kans op foutgaan ? We moeten proberen tal van paradoxen in dit debat te ontmythen. De kans om te overlijden ten gevolge van overmatige asbestinname is vele keren kleiner dan bijvoorbeeld door een verkeersongeval.

We maken ons ook ongerust omdat we als individu blijkbaar niet veel kunnen doen aan de invloed van het milieu op onze gezondheid. Als we roken weten we dat er veel kans is dat we zullen sterven aan longkanker. Dat is een risico dat we zelf nemen. Als we veel vet eten en te weinig groenten, dan weten we dat we een grote kans hebben op bepaalde kwalen. Wat we niet kunnen verdragen, is dat het milieu ons ziek maakt zonder dat we er iets aan kunnen doen. Dat gaat in tegen de levensfilosofie van veel mensen. Die levensfilosofie is dat ze zelf beslissen over wat er met hen gebeurt en dat ze hun eigen norm zijn. Mensen kunnen zelf beslissen te sterven, drugs te gebruiken of zich te laten verfraaien. Wij willen als christen-democraten bereiken dat mensen beseffen dat ook het individueel gedrag een zeer bepalende factor voor de gezondheid is.

Collega's, de overheid moet normen maken. De overheid moet geld vrijmaken. De overheid moet zorgen dat bepaalde kwesties op de Europese en de mondiale agenda blijven staan. De overheid moet bovendien het voorzorgsprincipe secuur en correct omschrijven en toepassen. Zoveel actoren als mogelijk moeten aan het wordingsproces kunnen deelnemen. De overheid moet de mensen waarschuwen. De mensen moeten natuurlijk ook hun verantwoordelijkheid opnemen. Gezondheid en milieu : een kwestie van gezond verstand. (*Applaus*)

De voorzitter : De heer Malcorps heeft het woord.

De heer Johan Malcorps : Mevrouw Merckx, ik zou een omgekeerde analyse maken. Ik vind dat men in het verleden de mensen te veel met schuldgevoelens heeft opgezadeld door te zeggen dat het hun eigen schuld was dat ze ziek werden. Wie kanker kreeg, kreeg kanker omwille van zijn levensstijl en zijn gedrag. Levensstijl en gedrag spelen uiteraard een rol, dat ontken ik niet. Daarnaast zijn er echter duidelijke externe factoren die een invloed hebben en die niets met levensstijl en gedrag hebben te

maken. De mensen zeggen terecht dat ze dat niet pikken.

Mevrouw Merckx, u moet eens contact opnemen met de vereniging van asbestslachtoffers. Zelfs mensen die niet bij het eterniet van Kapelle-op-den-Bos hebben gewerkt maar gewoon in de omgeving woonden, krijgen kanker. Wie mesotheliom krijgt door asbest, heeft nog maar enkele maanden te leven. U moet eens met die mensen gaan praten en vragen of ze dat aanvaarden. De ziekte van die mensen heeft niets met hun gedrag te maken, maar alles met externe factoren.

De levensverwachting stijgt en dat is goed. Er is echter een groot probleem ontdekt in verband met de levenskwaliteit. Het aantal jaren die oude mensen nog in goede gezondheid doorbrengen, daalt. De Nederlandse professor Pereboom, een expert in milieu en gezondheid, heeft jaren geleden al aangetoond dat de levensverwachting toeneemt terwijl het aantal jaren die men in goede gezondheid kan doorbrengen, afneemt. De levenskwaliteit wordt al op zeer jonge leeftijd bedreigd. In Antwerpen heeft 44 procent van de kinderen van minder dan een jaar een puffer nodig. Externe milieufactoren bedreigen dus onze levenskwaliteit. We moeten daar iets aan doen. Steeds meer mensen en verenigingen willen dan ook dat men werk maakt van een aangepast beleid.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Ik ben begonnen met te zeggen dat het debat voor mij een uitdaging is. Vandaar ook het voorstel om het voorzorgsbeginsel in de wettekst op te nemen en te verduidelijken, zodat er geen verschillende interpretaties mogelijk zijn. Ik ontken de externe factoren en hun invloed zeker niet.

De voorzitter : De heer Devolder heeft het woord.

De heer Jacques Devolder (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, collega's, na de interessante vergaderingen van de commissie is duidelijk geworden dat Vlaanderen in deze delicate materie over voldoende knowhow beschikt. De decreetgever en de uitvoerende macht van Vlaanderen kunnen dus steunen op degelijke informatie. We hebben dat kunnen opmaken uit het verslag van mevrouw Guns en de heer Tobback.

Bij het formuleren van beleidsvoorstellen over het blootstellen van mensen aan milieuverontreiniging en van de gezondheidseffecten daarvan, moet men duidelijk afbakenen wat precies onder milieu wordt verstaan. In de aanbevelingen wordt terecht geopteerd voor een zeer ruime definitie, waarbij

Devolder

niet enkel de pollutanten, afkomstig van lucht-, bodem- en waterverontreiniging, in beschouwing worden genomen.

In de verruimde definitie van milieu heeft men ook oog voor de gezondheidseffecten van de voeding, de straling, de levensstijl, de levenskwaliteit, het binnenhuismilieu en de woon- en werkomgeving van de mensen. Algemeen wordt immers aangemerkt dat een groot deel van de schadelijke stoffen via de voeding en het drinkwater wordt opgenomen en dat de leefgewoonten en bijvoorbeeld de kwaliteit van de binnenlucht een belangrijke invloed kunnen hebben op het optreden van kanker, astma en andere allergieën.

Ik wens nogmaals te benadrukken dat de taak van de overheid verschilt naargelang het gaat om de directe omgeving van een individu waarop elke persoon zelf een invloed kan uitoefenen of om de indirecte omgeving waarop hij geen, of althans zeer weinig, impact heeft. Met betrekking tot de directe omgeving van het individu moet de overheid zich beperken tot het informeren en sensibiliseren van de bevolking. Voor wat de indirecte omgeving betreft, moet de overheid maatregelen treffen om de blootstelling van de bevolking aan schadelijke stoffen te beperken. Het kan immers geenszins de bedoeling zijn dat de overheid een reglementering oplegt die repercussies zou hebben op wat zich afspeelt in de loutere privé-sfeer van de mensen.

Rekening houdend met de verruimde definitie van milieu en de complexiteit van het verband tussen milieu en gezondheid is een integrale benadering essentieel. In eerste instantie vereist dit een verregaande samenwerking en coördinatie tussen de verschillende beleidsdomeinen. Dit moet vooreerst gebeuren tussen volksgezondheid en milieu. We hebben dit tijdens de vele hoorzittingen duidelijk kunnen vaststellen. Bovendien moet een permanente aandacht voor de gezondheidseffecten niet alleen beter worden geïntegreerd in het milieubeleid, maar ook in de andere domeinen, zoals ruimtelijke ordening, huisvesting, innovatie en wetenschapsbeleid. Daarnaast is het essentieel dat de Vlaamse politiek wordt afgestemd op het federale en het Europese beleid.

In het kader van de werkzaamheden van de commissie ad hoc werden tal van hoorzittingen gehouden waarop belangrijke wetenschapsmensen – en Vlaanderen is daar rijk aan -, de beleidsactoren en doelgroepen werden uitgenodigd. Vele sprekers gaven aan dat er een grote nood is aan het oprich-

ten van een databank die alle relevante en beschikbare informatie met betrekking tot gezondheid en milieu zou bundelen. Samen met de heer Van Duppen heb ik regelmatig het belang aangestipt van de koppeling tussen verschillende en reeds uitgebreide en bestaande databanken. We hebben er tevens voor gepleit dat men daarom geen nieuwe structuren moet oprichten, maar dat men het best kan gebruik maken van hetgeen nu reeds bestaat. Er moeten maatregelen worden genomen om de gegevens op een uniforme manier te registreren. Er kan geld komen om de gegevens zo goed mogelijk aan elkaar te koppelen. De bestaande milieumonitoringsystemen en de gezondheidsmeldpunten zijn afzonderlijk slechts onvolledig en onderling niet met elkaar verbonden. Naar analogie van de kruispuntbank in de sociale zekerheid moet er een milieugezondheidskruispuntbank komen, die moet worden gekoppeld aan het Geografisch Informatiesysteem, de SIS-kaartdatabank en het Rijksregister. Men zou bij de herziening van het Sociaal Informatie Systeem in 2005 de aanbevelingen van het Vlaams Parlement in overweging kunnen nemen.

Naast gegevens over verontreinigende stoffen en hun effecten op de menselijke gezondheid, moeten ook gegevens over de invloed van de levenswijze en de sociale omgeving in de databank worden opgenomen. Ik denk daarbij aan informatie over onder andere voeding, rookgedrag, lichaamsbeweging, arbeidsomstandigheden en ruimtelijke ordening. Mijns inziens moet dit mogelijk zijn. De bedoeling is dat gegevens over de hele milieuverstoringsketen worden samengebracht. Het is daarbij essentieel dat de privacy wordt geëerbiedigd en dat volstreekte anonimiteit wordt gewaarborgd. Het is van groot belang dat eerstelijnswerkers zoals huisartsen, apothekers en verplegers een vlotte toegang hebben tot deze gegevens.

Bij de bepaling van het milieu- en gezondheidsbeleid moet men de voor- en nadelen van dit beleid goed afwegen. De beleidsmakers moeten zich informeren over de problematiek door middel van een open maatschappelijk debat waaraan alle betrokkenen deelnemen, en hun beleid baseren op een wetenschappelijk verantwoorde voorbereiding. Uiteenlopende en zelfs tegengestelde wetenschappelijke visies moeten daarbij aan bod komen. Universiteiten die geld krijgen van de overheid voor onderzoek over milieu en gezondheid moeten hun onderzoeksresultaten ter beschikking stellen van het op te richten kenniscentrum. Deze resultaten moeten worden gekoppeld aan de verschillende databanken in verband met milieu en gezondheid.

Devolder

Een eventueel Vlaams medisch-milieukundig netwerk zal uit drie lagen bestaan : LOGO, gezondheidsinspectie en kenniscentrum. Er moet worden onderzocht of er bij de betrokken actoren een consensus bestaat over de oprichting van zo'n netwerk. Tenzij in meer middelen wordt voorzien, kan aan de LOGO's enkel een bijkomende administratieve taak worden toegekend, anders geraken ze overbelast. Een nieuw kenniscentrum kan misschien de samenwerkingsproblemen tussen de administraties Milieu en Gezondheid oplossen. Het kenniscentrum moet de beleidsmakers adviseren. In het kader van het productbeleid voor nieuwe stoffen wordt in de aanbevelingen gepleit voor de omkering van de bewijslast. Dat moet aansluiten bij de Europese strategie, zoals bepaald in het witboek over de strategie voor het toekomstig beleid van chemische stoffen van de Europese Commissie. Ik benadruk dat ons standpunt enigszins genuanceerder is. Rekening houdend met de soms beperkte kennis over de schadelijkheid van sommige stoffen is het voor producenten niet altijd gemakkelijk om de bewijslast om te keren. Het beleid moet worden afgestemd op de Europese reglementering.

Ik wil nog iets zeggen over de concrete aanbevelingen. Er moeten Europese maatregelen – een regelgeving en een actieplan – komen tegen de schadelijke gevolgen van het autoverkeer. Verder onderzoek is nodig om het beleid vooruit te helpen inzake de gezondheidseffecten van het gebruik van pesticiden. Het productieprogramma van bestrijdingsmiddelen moet worden geëvalueerd en bijgestuurd. Er moet ook krachtadig werk worden gemaakt van het blootleggen en het verwijderen van het illegaal circuit van DDT-gebruikers. Dat product is in ons land al meer dan een decennium verboden. Bij overtredingen moet men zware administratieve boetes uitschrijven en zo nodig de exploitatievergunningen intrekken. Er moet een diepgaand wetenschappelijk debat worden georganiseerd over de voor- en nadelen van genetisch gewijzigde organismen en producten. De bevolking moet worden geïnformeerd en er moet een uniforme etikettering komen. De naleving van de wetgeving over experimenten en commercialisering van genetisch gemanipuleerde producten moet streng worden gecontroleerd. (*Applaus*)

De voorzitter : Mevrouw Van Den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van Den Eynde (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, dames ministers, ge-

achte collega's, de commissie ad hoc Milieu en Gezondheid heeft de voorbije zes maanden een belangrijke bijdrage geleverd met een aanbevelingsnota waar zowel de meerderheid als de oppositie zich in het algemeen achter kunnen scharen. In de nota wordt de Vlaamse regering aanbevolen iets te doen aan de milieugezondheid.

Namens mijn fractie wil ik enkele aspecten onder de aandacht brengen. Het onderzoek kwam er meer dan twee jaar geleden, nadat grote ongerustheid was ontstaan over de relatie tussen milieu en gezondheid. Milieu en gezondheid in Vlaanderen waren het voorwerp van het onderzoek. De strijd van actiegroepen van buurtbewoners tegen de omstreden Isvag-oven en andere verbrandingsovens maakte de overheid gevoelig voor de problemen. De overheid maakte zich ernstige zorgen, en voelde zich genoodzaakt om eindelijk toch iets te doen. Het onderzoek moest leiden tot het uitwerken van een concept dat milieuvervuiling en de effecten ervan op de volksgezondheid in Vlaanderen moest in kaart helpen brengen en evalueren.

Van bij de aanvang was het onderzoek gehandicapt door een tekortkoming : de onderzoekers kwamen tot de vaststelling dat de zogenaamde 'witte gebieden', waaronder Peer, veelal grijs waren. Verontreinigde gebieden zoals Hoboken en Wilrijk zijn aan monitoring onderworpen. Voor sommigen waren deze resultaten verontrustend. Toch stellen de onderzoekers dat Vlaanderen helemaal grijs is. De reden waarom de onderzoekers Peer opnamen in het onderzoeksgebied is de aanwezigheid van meetnetten van de Vlaamse Milieumaatschappij. Deze meetnetten werden in het verleden alleen opgesteld in buurten waar reeds een potentiële verontreiniging aanwezig was. Wij menen dat de onderzoekers duidelijker conclusies kunnen trekken, indien de monitoring in een ander gebied dan Peer met zijn historische vervuiling gebeurt.

Om zulke factoren uit te sluiten is het absoluut noodzakelijk om in heel Vlaanderen een degelijk meetnetwerk uit te bouwen. Dan krijgen we een beter beeld van de toestand van de luchtkwaliteit in Vlaanderen en wordt een betere monitoring mogelijk. De onderzoekers menen dat er wel degelijk een band bestaat tussen gezondheid en milieu en het gegeven dat kanker een steeds belangrijker doodsoorzaak wordt. Ook het aantal kinderen in ziekenhuizen met ernstige luchtwegeninfecties neemt toe en steeds meer mensen worden geconfronteerd met allergieën. De overheid zou deze gegevens in beleid moeten omzetten. Het Vlaams Blok is van oordeel dat dit onderzoek opvolging

Van Den Eynde

moet kennen en in politieke beleidsdaden moet worden vertaald.

De milieukwaliteitsnormen blijken in de praktijk niet afdoend om de bevolking en vooral de meest kwetsbare groep te beschermen. Er dient dringend werk te worden gemaakt van de herziening van een aantal normen. Vooral de dioxinedepositie-norm bestaat in Vlaanderen nog niet, en ook niet in de rest van West-Europa. Nochtans vormt de aanwezigheid van dioxine een groot probleem in onze samenleving. Ik denk aan de Isvagproblematiek, en bijvoorbeeld aan de crematoria waar nog geen emissienorm geldt. Een crematorium in Vlaanderen stoot soms wel 10 nanogram dioxine uit, terwijl voor de afvalverbrandingsovens een norm geldt van 0,1 nanogram.

De minister moet onmiddellijk maatregelen treffen om de bewoners in de omgeving van crematoria hiertegen te beschermen. In zulke buurten dient men bij de inplanting van nieuwe industrieën rekening te houden met de reeds aanwezige industrie. Emissiegrenswaarden werden tot op heden vooral voor puntbronnen opgelegd. Hier valt slechts een deel van de emissie onder. We moeten ruimere aandacht besteden aan de reeds aanwezige industrie alvorens nieuwe in te planten.

Op ruimtelijk vlak is er nog veel werk aan de winkel. We stellen vast dat in de omgeving van Union Minière nog woongebied wordt ontwikkeld. Dit is om problemen vragen. Het vergunningenbeleid moet gebiedsgericht werken. Bij het toekennen van nieuwe vergunningen is het noodzakelijk de gezondheidsrisico's te meten, zoals bijvoorbeeld de aanwezigheid van historische verontreiniging, de aanwezigheid van andere bedrijven en hun emissies, de directe nabijheid van bewoning en de aanwezigheid van kwetsbare groepen.

Ook in de toekomst zullen gegevens van milieumonitoring en biomonitoring bij het toekennen van vergunningen doorslaggevend zijn. Het terugdringen van het gebruik van pesticiden is eveneens een belangrijke aanbeveling. Een strengere reglementering bij het gebruik van pesticiden dringt zich op. Landbouw, maar ook gezinnen en gemeentelijke overheden moeten meewerken aan de pesticidenreductie. Een reductie van 50 percent in vergelijking met 1990 is een doelstelling van het MINA-plan 2, dat zeker ondersteuning verdient. Het beleid hieromtrent moet duidelijke vormen krijgen. De gemeentelijke overheden spuiten pesticiden om het onkruid tegen te gaan. Als de burger geen pe-

sticiden voor zijn deur wenst, moet hij de gemeentelijke administratie hiervan op de hoogte brengen. Het zou beter zijn indien de burger die wenst dat er voor zijn deur wordt gesproeid, hier de gemeentelijke administratie van op de hoogte brengt. Op deze wijze verbindt de burger zich tot het onderhoud van grasperken en voetpaden voor zijn deur. Belangrijker is dat het pesticidengebruik in aanzienlijke mate wordt verminderd.

Ook het verkeer vormt een belangrijke factor in de kwaliteit van onze omgeving. Deze potentiële verontreiniging behoort tot de bevoegdheid van vele ministers. Het fijne stof en PM 2,5 zijn verantwoordelijk voor vele ziektes. Een oplossing voor deze verontreiniging ligt niet voor de hand. Een verstrengen van en de controle op de uitstoot van dieselmotoren kan deze uitstoot beperken.

Over het nationale actieplan 'Milieu en Gezondheid' bestaat nog volledige onduidelijkheid. Op 29 januari werd door de milieu-adviseur van de federale diensten Leefmilieu meegedeeld dat een openbaar onderzoek zou worden georganiseerd. Hoe dit zou verlopen is zeer onduidelijk. Nochtans zou het wenselijk zijn om in het kader van het voorzitterschap van de Europese Unie op dit vlak duidelijkheid te creëren.

Alvorens de heer Strackx voor onze fractie het gezondheidsdeel van deze aanbevelingsnota zal doorlopen, wil ik nog het volgende kwijt. Deze commissie heeft met actieve inzet zes maanden hard gewerkt aan het totstandkomen van dit document. De aanbevelingen moeten worden opgevolgd. Dit overschrijdt uiteraard de bevoegdheden van een aantal ministers, maar het moet duidelijk zijn dat het onderzoekswerk door het professorenteam voortzetting verdient.

Ik wil hierbij alle deskundigen, wetenschappers, veldwerkers en overheidsinstanties die met zoveel energie de parlementsleden wegwijs hebben gemaakt in hun kennis van de medische wereld en de wetenschap, danken voor hun medewerking. Zonder hun deskundigheid had deze commissie misschien niet een dergelijke degelijke nota kunnen voorleggen als vandaag gebeurt. Ik wil vooral ook de mensen bedanken die vrijwillig onderzoeken hebben ondergaan en hun medewerking hebben verleend aan deze grootschalige biomonitoring. Zij worden soms wel eens vergeten. We hopen dat, door hun medewerking, vele huidige maar ook toekomstige beleidsvoerders belangrijke lessen zullen trekken in hun daden. Zo zal men in Vlaanderen hopelijk binnen enkele jaren van een gezonder leefmilieu genieten. *(Applaus bij het VB)*

Van Duppen

De voorzitter : De heer Van Duppen heeft het woord.

De heer Jan Van Duppen (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, dames minister, de commissie ad hoc voor Milieu en Gezondheid heeft de voorbije maanden op volgehouden en zelfs verbeterde wijze flink werk geleverd. Ik wil daarvoor hulde brengen aan de voorzitter en de leden van onze commissie, maar ook aan de mensen van het commissiesecretariaat en de begeleidende en toelichende sprekers en schrijvers. Het rapport en de maatschappelijke beleidsnota met de motie van aanbeveling werden hierdoor een waardevolle maatstaf, waar in de komende jaren nog veel naar zal worden verwezen in andere voorstellen van decreet en van resolutie en in andere moties in dit parlement. Meteen is dat echter enigszins het zwakke punt van ons verhaal. Daarover wil ik het nu even hebben.

De Duitse dichter Heine heeft ooit gezegd : 'Wenn man den Himmel revolutioniert, kann die Erde nicht ruhig bleiben.' Heine begreep dat de modernisering van Duitsland in de negentiende eeuw gepaard zou gaan met een secularisatie en een grondige wijziging in het denken van de mensen. Net zo kunnen we vandaag in dit parlement Heine parafaseren : 'Wenn man die Erde revolutioniert, kann der Himmel nicht ruhig bleiben.' Een ruime eeuw geleden stonden de West-Europese landen voor een industriële en wetenschappelijke ontwikkeling die de basis vormde voor de onttovering van de wereld, een begrip dat de Duitse grondlegger van de sociologie, Max Weber, destijds als diagnose van zijn tijd probeerde te ontwikkelen. Hierbij zou alles worden beheerst door een empirische en mathematische benadering van de dingen, waarbij iedere band met ethische, morele en zingevende beschouwingen zou verdwijnen. In de moderne wetenschap ging men er immers van uit dat men alle dingen 'durch Berechnung beherrschen könne'. 'Das aber bedeutet auch die Entzauberung der Welt', de onttovering van de wereld.

Ik wil graag bekennen dat ik de mosterd heb gehaald bij Patrick Dassen. In diens zeer aanbevelenswaardige boek 'Max Weber en het probleem van de moderniteit in Duitsland' merkt hij op : 'Onttovering wijst naar de naakte empirische werkelijkheid, de illusieloosheid, de afgerukte sluiers van het eigen verlangen, de pathos van de zakelijkheid en van de afstandelijkheid.' De wetenschap moest zich immers uitspreken over 'wass ist' en niet over hoe het 'sein soll'. Tot wat dit heeft geleid

leerde ons ondertussen de geschiedenis van de vorige eeuw. Deze onttovering van de wereld veroorzaakte een groot vacuüm, waarin de angst voor desintegratie en verlies van identiteit ontstond. Zo ontstond een grote behoefte aan nieuwe zekerheden, nieuwe religies en utopieën, maar ook aan nieuwe leiders, de zogenaamde charismatische leiders die orde in de chaos zouden scheppen, zowel geestelijk als politiek.

We zijn intussen ruim 100 jaar verder en de commissie ad hoc Milieu en Gezondheid heeft tientallen wetenschappers aan het woord gehoord. Al die mensen hebben ongetwijfeld hun uiterste best gedaan, maar wij weten intussen dat ook in deze zogenaamde empirische en mathematische wetenschapsbenaderingen tal van onzekerheden een grote rol spelen. Ik zal u dan ook niet verhullen dat ik zonet met een bijzonder groot genoeg mevrouw Merckx hoorde pleiten voor een beleid in onzekerheid. Dit was mijns inziens een bijzonder aangename benadering van deze problematiek die we jammer genoeg in de commissie zelf wat hebben moeten missen.

Moderne fysische en wiskundige benaderingen gaan immers uit van onzekerheidsprincipes en van chaotisch interagerende parameters, en zijn getuigen van een complexiteit van onbepaaldheden die veel mensen alleen maar kan beangstigen en die volgens onder meer Nelson Goodman in 'Ways of World making' afhangt van culturele training. Hiermee dient deze een harde klap toe aan de mogelijkheid van zekerheid en geeft hij een echte oppepper aan onbepaaldheid.

Ik denk dat we dus aan een nieuwe betovering van de wereld toe zijn. De 'neue Zauberung' is mijns inziens de taak van politici die in een grondig en ruim maatschappelijk debat keuzes voorstellen, die door de grote meerderheid van de bevolking begrepen en gedragen zullen worden. We hebben immers afgesproken zekerheden nodig als basis om maatschappelijke geschillen te beslechten. Niet omwille van intellectuele voldoening of nauwkeurigheid of voorspelbaarheid op zich, maar omwille van politieke en gerechtelijke redenen.

Ik citeer hier graag de hoogbejaarde Engelse antropologe Mary Douglas in de Multatuli-lezing 'Omgaan met onzekerheid' die ze eind april aan de Leuvense universiteit gaf. Al enkele jaren wordt het Engelse ochtendnieuws volgens haar beheerst door enkele actuele discussies : de ondraaglijke lichtheid van het bestaan van de Engelse koninklijke familie met alles er op en er aan, maar ook het beleid dat de laatste tien jaar gevoerd had moeten

Van Duppen

worden in de strijd tegen de gekkekoeienziekte. Zo was er de onenigheid tussen regeringsadviseurs en boeren over de aanpak van mond- en klauwzeer en de gevaren van genetisch gemanipuleerde organismen.

Dit zijn in de grond technische zaken met politieke, economische en ecologische implicaties. De experts kunnen niet deskundig zijn in alles, dus is het niet vreemd dat het beste voorstel waarmee ze op de proppen komen voor een risicobeleid erin bestaat de informatie toegankelijker te maken. Volgens Mary Douglas echter is dit advies in het ergste geval ingegeven door een vorm van wanhoop, zeker in het licht van de apocalyptische toestanden die we daar de laatste zes maanden hebben kunnen vaststellen. In het beste geval, aldus nog Mary Douglas, gaat het om een misvatting over kennis.

Het is precies over dat laatste dat ik het even wil hebben. Het echte probleem is immers niet kennis van de feiten, maar overeenstemming binnen een samenleving over deze feiten en over de interpretatie van deze kennis. Experts, vertegenwoordigers van het publiek en overheidsinstellingen hebben allemaal hun eigen achterban. We weten bovendien uit de wiskunde en de fysica, uit de filosofie en de sociologie dat zekerheid niet kan worden geperst uit louter feitelijke kennis en feitelijke waarneeming. Dit betekent dat een discussie sluiten of afronden – zoals deze over milieu en gezondheid – op een andere manier moet gebeuren dan met een louter beroep op de gedebiteerde feiten die immers ook nog eens in twijfel getrokken kunnen worden. Dat was echter duidelijk niet de toon onder de leden en de aanwezigen in onze commissie, wat belangrijk is. Zonder veel discussie zijn we tot een serieuze overeenstemming gekomen. Dat was een positief element in de evolutie die de commissie doormaakte.

De hoogbejaarde Engelse antropologe Mary Douglas omschrijft de mensen als schepsels die leven in onzekerheid sinds het begin der tijden. Terwijl we zo goed mogelijk het hoofd proberen te bieden aan deze onzekerheid, blijven we zoeken naar zekerheid. We roepen daartoe politieke, wetenschappelijke en academische instellingen in het leven, die ons waardevolle ideeëngoed kunnen beschermen. We bedienen ons daarin van allerlei analogieën, die we opbouwen als kaartenhuisjes, het ene broze idee leunend tegen het andere, dat even breekbaar is, en met enkele centrale begrippen om ze op hun plaats te houden als dak.

Over dat dak wil ik het met u hebben. Voor mij staat dat voor het visionair omgaan met ruimte, wonen en werken in Vlaanderen. Blijkens de hoorzittingen in onze commissie draait het voornaamste probleem van vandaag en de komende decennia rond de extreme en individuele mobiliteitseisen, die mee veroorzaakt worden door de ruimtelijke indeling die in dit land historisch is gegroeid.

De luchtvervuiling door het verkeer is het grootste probleem. De voornaamste industriële vervuiling wordt immers gedetecteerd en gesaneerd of gesloten. Zonet is uitgebreid gesproken over een belangrijke diffuse vervuiling langs de grote verkeersassen. Op die plaatsen is een ergere verontreiniging van de lucht gemeten binnen wagens in files dan bij wijze van spreken boven de schouw van Sidmar. Zoals zonet door een collega werd gezegd, was er deze week al ozonalarm na twee dagen zonnenschijn, en wel op de dag met de langste zonnenschijn.

Daarnaast is er een diffusie vervuiling die vermoedelijk verband houdt met het gebruik van allesbranders, slecht afgestelde huisverwarmingsinstallaties, en zelfs zogenaamde draadbranders, waarin elektriciteitsdraden worden verbrand om het koper te recupereren, en waarmee de gebruiker zichzelf en zijn omgeving op onvoorstelbaar ambachtelijke manier vergiftigt.

Volgens ons is het essentieel een einde te maken aan de vervuiling door het verkeer. De motie van aanbeveling bevat een bijzonder uitgebreide opsomming van zachte maatregelen, zoals de opvang van milieugerelateerde gezondheidsklachten. We moeten ook bekennen dat onze formuleringen zwakker en minder duidelijk zijn als we het hebben over harde maatregelen, zoals de aanpak van het mobiliteitsprobleem. Dagelijks slibt het woonwerkverkeer op apocalyptische wijze dicht, met als gevolg ravages en menselijk en economisch leed door zware ongevallen met vrachtverkeer, dat functioneert als rijdende stocks voor de just-in-timedeleveringen. Er is reeds door verschillende politieke partijen gezegd dat zich onvermijdelijk een brede maatschappelijke discussie, mét conclusies, opdringt.

Op het vlak van ruimtelijke ordening dienen we een absolute en actieve voorrang te geven aan het wonen in stedelijke agglomeraties waar het goed, goedkoop, gezond, aangenaam en gemakkelijk wonen moet zijn. Een leuke affichecampagne in dagbladen en tijdschriften met veel groen en BV's, al dan niet aan de mosselpot, is volgens ons een te schraal begin. Het kan immers geen toeval zijn dat

Van Duppen

de historische spoorwegontwikkelingen in Vlaanderen als voornaamste doelstelling hadden de pendelende arbeiders in hun dorpen te houden, onder de hoede van hun pastoor en ver van een stedelijke arbeiderscultuur.

In eenzelfde strategie past de historische beslissing om in dit land zoveel mogelijk huiseigenaren te creëren, onder het motto 'Een baksteen in de maag houdt de arbeider van de straat.' Dit was en is ons inziens niet alleen een vergissing in de context van het gemeenschapsleven, maar ook vanuit het standpunt van ruimtelijke ordening en zuinige omgang met open ruimte, natuur en milieu. Het wordt dan ook de hoogste tijd om in Vlaanderen een veel actievere grotestedenpolitiek te voeren. Er worden prille aanzetten daartoe gegeven. Er zijn enkele aarzelende stapjes gezet. Laten we hopen dat dit bij het savouren van de Lambermontakkoorden als plat de résistance zal worden gebruikt.

Het gebruik van de fiets en van het openbaar vervoer moet binnen onze steden worden aangemoedigd. Daarom vinden we dat er een einde moet komen aan de roetbrakende dieselbussen. We moeten aangename, gezonde, laagdrempelige en snelle trams en bussen krijgen. Ik vond het zeer interessant om te luisteren naar de vraag van de heer Holmans en het antwoord van minister Stevaert inzake het tram- en busvervoer in eigen bedding : snel, met weinig lawaai, goed wendbaar, ook in de steden en zeer frequent. Aan de kust is het zeer interessant. Ik hoop dat het ook in de steden kan gebeuren.

– *De heer Jos Geysels, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

Een belangrijk pleidooi in dit verhaal is dat er tussen de steden een spoorverbinding moet komen waarbij de stations als knooppunten, maar ook als ontmoetingspunten gaan fungeren. Stations zijn in Vlaanderen en eigenlijk in heel België te veel een tehuis van droefenis geworden. Stations zouden eigenlijk ontmoetingsplaatsen moeten zijn. Het moeten salons zijn waar mensen elkaar kunnen ontmoeten.

Busvervoer langs doorgangswegen moet snel en efficiënt verlopen. Het moet ook absolute voorrang krijgen op alle autoverkeer. In Nederland is het debat volop aan de gang over het actief ontmoedigen van autoverkeer in en naar de grote steden. Wij zullen daar evenmin aan ontkomen. Meer nog, we zullen een andere visie op mobiliteit moeten

ontwikkelen om te vermijden dat het in onze genen gebakken nomadische gedrag nog meer fanatieke aanhangers krijgt.

Thuiswerken, lokale bureelinfrastructuur, ICT, winkels en milieuvriendelijke bedrijven binnen de steden kunnen helpen om deze apocalyptische volksverhuizingen te beperken. Ik was dan ook bijzonder verheugd om vandaag te vernemen dat Delhaize besloten heeft om meer dan 200 nieuwe winkels te installeren. Ik vermoed dat die geïnstalleerd zullen worden in de steden, zoals vroeger de kruidenierszaken, en niet aan de rand.

Overigens is dat toeloopfenomeen in onze cultuur een zeer nefast gevolg van het groeps karakter dat we vertonen in ons nomadisch gedrag. Als het mooi weer is, wil iedereen tegelijk aan zee zijn. Onze minister vice-president en strandfilosoof verklaarde onlangs in Bonanza dat het nochtans veel verstandiger is om precies dan naar de Ardennen te trekken. Aan zee wordt het leuker als het weer niet meezit en het grootste gedeelte van de bevolking thuis of in de warmere steden zit.

Als remedie in dit verhaal steekt een middeleeuws concept de kop op. Ik wil daar heel even dieper op ingaan. Het gaat hier om een concept dat ook in latere periodes gebruikt werd, maar vooral ontwikkeld werd door en voor stedelijke bewoning, meer bepaald het concept 'hortus conclusus'. In het Frans werd dat 'jardin clos' genoemd. Pas zeer recent, na mijn bezoek aan de prachtige tentoonstelling 'Een zeldzame weelde' in Gent, in de buurt van Zulte en Deinze, weet ik dat dit in het Nederlands eigenlijk 'het beloken hofke' heette. Bij Van de Woestijne ging het over het 'hofke' van Sint-Agnes. Ik laat in het midden wat hij daarmee bedoelde.

De voorzitter : De heer Verrijken heeft het woord.

De heer Miel Verrijken : Mijnheer Van Duppen, het 'besloten' of 'beloken' hofje is bekend bij de Vlaamse Primitieven sedert Memling, dus vanaf het begin van de vijftiende eeuw. Het is trouwens een term die de andere Europese talen hebben overgenomen. Het gaat hier om een mystiek hofje, waar elke bloem en elk kruid een bepaalde mystieke betekenis heeft. Dit concept werd natuurlijk in de Nederlanden uitgevonden. Alle andere termen in andere talen zijn vertalingen daarvan.

De heer Jan Van Duppen : Mijnheer Verrijken, ik dank u voor deze zeer correcte toelichting, die me uiteraard bekend was. Er is echter een andere invulling mogelijk van deze term. Naast de mystieke

Van Duppen

betekenis van de verschillende bloemen of van de vormgeving van de tuin, gaat het er hier vooral om dat er een ommuurde ruimte wordt gecreëerd waarbinnen de mensen elkaar op een veilige manier kunnen ontmoeten en waarbinnen men zich op een veilige manier kan ontspannen. Ik probeer dit uiteraard naar de hedendaagse situatie te vertalen. Ik vrees dat we te weinig kennis hebben van allerlei kruiden en mystieke bloemen. Ik denk bijvoorbeeld aan de egelantier. Hoe dan ook, het is belangrijk dat we dat concept van ontspanning in steden incalculeren.

Het 'beloken hofken' is ontwikkeld. Net als Noord-Italië heeft Vlaanderen in die periode een belangrijke ontwikkeling in de betekenis van de stadsstaten beleefd. De cultuur en de demografische ontwikkelingen in Vlaanderen hebben ervoor gezorgd dat de steden op die manier zijn geëvolueerd. Ik veronderstel dat de heer Verrijken het hiermee eens kan zijn. Door middel van die 'beloken hofkes' kunnen we de lange files naar de kust verminderen.

Ik zou hieraan nog een element willen toevoegen dat de heer Verrijken nog meer zal verblijden. De invoering van de euro zal een nieuwe periode van woon-, werk- en ontspanningsmobiliteit over onze grenzen veroorzaken. Wat Vlaanderen betreft, zullen die ontwikkelingen zich in de delta van de Rijn, de Maas en de Schelde voordoen.

Dit betekent dat de gebeurtenissen in de volgende 50 jaar heel anders zullen verlopen dan volgens de categorieën die we momenteel in onze redeneringen hanteren. Honderd jaar na het origineel zal ook onze regio de allures van New York en omgeving krijgen. Vandaag moeten we hierop al vooruitblikken. We moeten het debat over die veranderingen nu al voeren. In dit verband kunnen de mobiliteitsaanbevelingen van deze commissie een pril begin vormen.

De heer Devolder heeft daarnet al een belangrijk nieuw element aangehaald, namelijk het woonmilieu. De commissie heeft op dit vlak verschillende deskundigen gehoord. Volgens hen brengen de mensen in onze regio ongeveer 70 percent van hun levensduur onder een dak door.

Dit betekent dat de woonsituatie in onze woningen nog belangrijker is voor de gezondheid dan de situatie op de werkplekken van de individuele burgers. Slechts weinig mensen verblijven langer dan acht uur per dag of meer dan vijf dagen per week op

hun werk. Tegelijkertijd laten in Vlaanderen minstens 300.000 woningen op het vlak van gezondheid en veiligheid zeer te wensen over. Het gaat hier duidelijk niet om aangename woongelegenheden, laat staan dat ze beschikken over 'beloken hofkes'.

In de marges van de bouwtoelatingen voorzien we in allerlei wettelijke en decretale bepalingen. Op die manier regelen we kleur van de gevel, de vorm van het dak, de grootte van de woning en zelfs het rioleringsstelsel. We voorzien echter niet of nauwelijks in aanbevelingen of decreten over het gebruik van schadelijke stoffen en materialen voor ventilatietechnieken of voor het afstellen van verwarmingsbranders. Er is nog steeds geen verbod op allesbranders.

We zijn van mening dat het interne woonmilieu intensief moet worden geïnspecteerd of, althans, intensief moet kunnen worden geïnspecteerd. Met uitzondering van de huisartsen, die dit op vertrouwelijke basis moeten doen, kan momenteel niemand op regelmatige basis woningen inspecteren.

Sommige Vlaamse steden beschikken over een gezondheidsambtenaar. Die ambtenaar heeft een zicht op de woonkwaliteit en op de problemen die zich in zijn stad voordoen. In de meeste steden wordt deze dienst evenwel stiefmoederlijk behandeld.

Gezien de huidige demografische ontwikkelingen zullen we in de nabije toekomst duidelijk moeten kiezen voor collectieve woningbouw en voor inbreiwoningbouw met kwalitatief hoogstaande architectuur. Die woningen zullen dan als koop- en als huurwoningen op de markt moeten worden gebracht. Van de socialehuisvestingssector zal dit een veel actiever en grootschaliger beleid vragen.

– *De heer André Denys, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op.*

Tot slot wil ik nog even terugkomen op de daarnet al aangehaalde visie van Max Weber. Met de onttovering en de rationalisering van de wereld zijn ook de publieke, algemeen gekende waarden van onze samenleving verloren gegaan. De wetenschap heeft het hierdoor ontstane zingevingsprobleem niet kunnen oplossen. De wetenschap heeft niet enkel de wereld, maar ook zichzelf onttoverd. De wetenschap kan bijgevolg geen antwoord meer geven op de wezenlijke levensvragen, bijvoorbeeld de vraag hoe we moeten leven.

Van Duppen

Vandaag, 100 jaar later, lijkt die onttoverde zekerheid in onze cultuur op de terugweg. Bepaalde economische en technologische factoren beginnen onze gemeenschappen om te vormen. We zouden dan ook kunnen beslissen om het zonder die zekerheden te doen. We zouden kunnen beslissen om ons bewust in het noodzakelijk onbekende te storten, om censuur af te wijzen en om andere ideeën te laten insijpelen, in plaats van ze rigoureuus uit te sluiten op basis van intellectuele of politieke discipline.

Gerrit Gerritsen, beter bekend onder het pseudoniem Desiderius Erasmus Roterodamus, aan wie de huidige culturele hoofdstad van Europa een heel jaar heeft gewijd, heeft de cultuur in 'De Lof der Zotheid' als een groot gemaskerd bal omschreven. Ik citeer: 'Wie dit alles meer dan belachelijk vindt, moet overwegen wat verstandiger is: zich met het dwaze leven verzoenen of een balk zoeken om zich aan op te hangen'. (*Applaus bij de SP, de VLD en AGALEV*)

De voorzitter: Mevrouw De Martelaer heeft het woord.

Mevrouw Ann De Martelaer (*Op de tribune*): Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, beste collega's, voor dit debat over milieu en gezondheid hebben de heer Malcorps en ik afgesproken dat hij het gedeelte over milieu voor zijn rekening neemt en ik dat over gezondheid.

We hebben tien hoorzittingen achter de rug. We hebben daarin 45 deskundigen, professoren en beleidsmedewerkers gehoord en bevroegd. Als ik het geheel bekijk vanuit het standpunt van een buitenstaander en met de bril op van een leek, dan kom ik tot de volgende conclusies. Er werden reeds heel veel onderzoeken uitgevoerd, rapporten geschreven en conclusies getrokken. Men lijkt het erover eens te zijn dat er een verband bestaat tussen milieu en gezondheid. Men is het echter niet altijd eens over de sterkte van dat verband en over de milieufactoren die een rol spelen. Sommige sprekers nuanceerden heel erg, sommigen spraken elkaar tegen en anderen trokken echt aan de alarmbel.

Men is op heel veel niveaus bezig met milieu en gezondheid. Zo zijn er het Europese niveau met zijn eigen diensten en onderzoeksprojecten, het federale met zijn diensten en onderzoeksprojecten en het Vlaamse niveau met zijn diensten en onderzoeksprojecten. Het was dan ook niets steeds eenvoudig

om uit te maken wie waarmee bezig was en op welke manier de niveaus op elkaar aansloten.

Als ik op de voorbije zes maanden terugblik als vrouw en moeder, dan heb ik vaak – zoals de heer Tobback al heeft opgemerkt – heel ongemakkelijk op mijn stoel gezeten. Ik geef u een aantal heel concrete redenen. Het verkeer baart me niet enkel zorgen omwille van de onveiligheid, maar ook omwille van de invloed van de uitlaatgassen op de mens. Andere redenen zijn het voorschrijfgedrag van artsen inzake antibiotica, het aantal PCB's die zalm uit de winkelrekken zou bevatten, en de invloed van huisdieren op onze gezondheid en meer bepaald op het ontwikkelen van allergieën. Ook het muggentoeselletje dat ik elk jaar opnieuw in het stopcontact stop, baart me zorgen. Dit jaar ligt het nog veilig opgeborgen in de kast. Het zou immers een heel hoog pesticidengehalte hebben. In een aantal landen werd het reeds uit de handel genomen.

Ik nam echter in de eerste plaats aan de hoorzittingen deel als politica. Vanuit die invalshoek kan ik de volgende conclusies opsommen. Uit de hoorzittingen blijkt dat er een duidelijke relatie bestaat tussen milieu en gezondheid. De overheid moet zeker iets doen, maar we mogen niet vertrekken vanuit een paniecreactie. We moeten onze verantwoordelijkheid opnemen op het vlak van de organisatie van de eigen diensten en de reglementeringen. De overheid moet de bevolking erop wijzen welke gezondheidsrisico's bestaan en hoe we ermee moeten omgaan.

Agalev neemt daarbij als politieke fractie een belangrijke positie in. We beschikken immers over twee ministers: ministers Vogels, bevoegd voor volksgezondheid en minister Dua, bevoegd voor leefmilieu. Ook op de bevoegdheidsdomeinen van de andere ministers heeft de commissie aanbevelingen geformuleerd.

Welke aanbevelingen zijn belangrijk op het vlak van het gezondheidsbeleid? We stellen vast dat de huidige gezondheids- en blootstellingsnormen – of de normen om te bepalen welke hoeveelheid van een stof iemand kan verdragen voor hij ziek wordt – zijn gebaseerd op standaard gezonde volwassenen. De bijdrage aan de hoorzittingen van de kinderrechtcommissaris en van de sprekers van de Bond van Grote en Jonge Gezinnen, was op dit punt heel belangrijk. De milieurisico's zijn voor kinderen immers veel groter dan voor volwassenen, omdat ze fysiologisch en psychisch nog in volle ontwikkeling zijn. Als ze milieuschade oplopen, gebeurt dit tijdens hun lichamelijke opbouw-

De Martelaar

fase. Kinderen leven letterlijk in groter contact met stoffen uit de bodem en zijn veel meer actief in de buitenlucht dan volwassenen. In één van de aanbevelingen pleit men er dan ook voor om de milieunormen af te stemmen op de meest kwetsbare groepen. Ik denk hierbij aan de kinderen, maar ook aan de ouderen.

De milieukwaliteitsnormen moeten ook een afspiegeling zijn van de gestelde gezondheidsnormen. Daarom is het dan ook belangrijk dat gezondheidsoverwegingen zwaarder doorwegen bij het geven van milieuvergunningen dan nu het geval is. Als we dit ook in de praktijk willen waarmaken, dan moet de gezondheidsadministratie worden versterkt. Men moet voldoende deskundige personeelsleden ter beschikking stellen om deze taak tot een goed einde te brengen.

De gezondheidsinspectie moet ook de controle uitoefenen op de naleving van de milieuvergunningen. Die taak is veeleer weggelegd voor de milieuinspectie. Dit houdt uiteraard in dat de milieuinspectie wordt versterkt met meer medisch deskundigen.

Een andere aanbeveling gaat over de opvang van mensen met gezondheidsklachten, de informatieverstrekking en de sensibilisering. In de pers verschijnen regelmatig artikels die verwijzen naar milieu-invloeden op de gezondheid. Zo stond er vorige week in een krant: 'Opmerkelijk fenomeen in Limburg! Dubbel zoveel blaaskanker rond Hasselt-Alken-Tessenderlo'. Verderop stond: 'Via het Limburgs Kankerregister werden de cijfers van het voorkomen van kanker van de periode 1996 tot 1998 nu verder geografisch verwerkt'. Het artikel eindigt met de opmerking dat 'in afwachting van verder individueel onderzoek de onderzoekers de verschillende overheden, de artsen en de gezondheidswerkers oproepen om de bevolking voldoende te informeren en extra oplettend te zijn'.

Tijdens de hoorzittingen en ook nu hebben sprekers verwezen naar de belangrijke plaats van de huisartsen, apothekers en gezondheidswerkers. Zij staan immers het dichtst bij de mensen. In sommige gemeenten worden ze reeds samengebracht binnen een gemeentelijke gezondheidsraad. De ervaring leert dat dit een meerwaarde kan betekenen om met lokale gezondheidsproblemen om te gaan.

Naar aanleiding van de hoorzittingen en de besprekingen achteraf heeft de commissie een schets gemaakt van de organisatie van het gezondheidsbe-

leid. Een belangrijk uitgangspunt daarin was om niet allerlei nieuwe organisaties op te richten, maar na te gaan wat er reeds bestaat en hoe deze organisaties in de huidige problematiek kunnen worden ingeschakeld. Ik heb daarnet reeds verwezen naar de belangrijke actoren op het gemeentelijk niveau: dokters, apothekers, gezondheidswerkers, al dan niet verenigd in een gemeentelijke gezondheidsraad.

Op een niveau hoger zijn er de zogenaamde LOGO's, het lokale gezondheidsoverleg. Het zijn netwerken die het gezondheidsbeleid, dat door de minister is uitgestippeld, op lokaal vlak mee helpen realiseren. Het gaat om nog vrij jonge organisatievormen. Ze werden bij decreet opgericht in 1998. Ondertussen zijn 26 van de 28 voorziene LOGO's actief en werken ze aan de opdrachten die door de Vlaamse overheid werden vastgelegd.

De vijf doelstellingen zijn: het aantal rokers doen dalen, de vetrijke voeding doen verminderen ten voordele van vetarme en vezelrijke voeding, borstkankerscreening verzekeren voor vrouwen tussen 50 en 69 jaar, werken aan de preventie van dodelijke ongevallen in de privé-sfeer en het verkeer, en aan de preventie van infectieziekten. Om dit te realiseren, stelt de Vlaamse overheid 23 frank per inwoner ter beschikking.

Bij de evaluatie van de werking stelde men vast dat de LOGO's inhoudelijk evolueerden naar platformontwikkeling en overlegkader. In iedere LOGO zijn de huisartsen, Kind en Gezin, de Centra voor Leerlingenbegeleiding, de bedrijfsgezondheidsdiensten, de ziekenfondsen en de plaatselijke besturen vertegenwoordigd. Deze opsomming is niet limitatief, want men kan de samenstelling regionaal bepalen.

Uit de hoorzittingen konden we opmaken dat de LOGO's over voldoende organisatiestructuur beschikken om op het vlak van milieu en gezondheid een belangrijke taak op te nemen. Het schoentje knelt echter op het vlak van de middelen. Een ander probleem is het tekort aan mensen met de nodige deskundigheid om dit uit te voeren. Eén van de vaststellingen was immers dat er reeds milieuklachten bij de LOGO's terecht kwamen, maar dat ze niet wisten wat ze ermee moesten aanvangen en hoe ze zich moesten organiseren. Bovendien was er niemand die over voldoende deskundigheid beschikte.

Een belangrijke aanbeveling van de commissie houdt in dat de LOGO's een sturende rol kunnen spelen in het lokale milieugezondheidsbeleid.

De Martelaar

Voorwaarde is wel dat het takenpakket van de LOGO's wordt uitgebreid en dat er wordt voorzien in meer middelen en de nodige expertise via milieudeskundigen. Dit betekent ook dat er zal moeten worden geïnvesteerd in opleidingen.

In het netwerk zien we de gemeente als nuldlijnsniveau, de LOGO's als eerstelijnsniveau, het medisch milieukundig expertisecentrum als tweedelijnsniveau en op het derde niveau het steunpunt Milieu en Gezondheid. Misschien kan hierbij een organigram worden gevoegd. Het medisch milieukundig expertisecentrum situeert zich binnen het team Gezondheidsinspectie en zal in nauwe samenwerking met de diensten van Aminoal functioneren. Wanneer klachten niet beantwoord kunnen worden op het nulde- of eerstelijnsniveau, wordt dit expertisecentrum ingeschakeld. Dit centrum heeft ook een adviserende rol ten aanzien van het beleid. Ik kom nog even terug op mijn eerder vermelde voorbeeld van blaaskankergevallen in Limburg. Met wat ik zelf oppervlakkig uit dit krantenartikel haal, lijkt het me logisch dat in een verdere stap dit expertisecentrum bij het probleem wordt betrokken.

Het wetenschappelijk steunpunt Milieu en Gezondheid wordt georganiseerd op academisch niveau. De bedoeling is om een consortium tussen universiteiten en onderzoeksinstituten uit te bouwen. De taken van het steunpunt bestaan uit beleidsvoorbereidend en toegepast onderzoek en het opzetten en uitvoeren van een biomonitoringsprogramma.

Verder zien we binnen de bevoegdheid van de minister van Volksgezondheid de projectgroep Milieu en Gezondheid. Dit is een beleidscel waarin de kabinetten en administraties Volksgezondheid en Leefmilieu, de VOI's en externe deskundigen zitten. Deze projectgroep zorgt ook voor de ondersteuning van het steunpunt. De projectgroep stuurt onder meer de normering, de monitoring, de opmaak van de milieugezondheidskruispuntbank en de communicatie met de bevolking. Er is ook een regelmatige rapportage aan het Vlaams Parlement.

In dit hele verhaal is geregeld het woord biomonitoring gevallen. Via biomerkers kan men vroegtijdige schade door milieuverontreiniging op de gezondheid vaststellen. Men doet dit onder andere via bloed- en urinestalen. Men kan zo opmerken dat de loodspiegels in het bloed verstoord zijn en daarbij een verband leggen met mogelijke oorzaken. Zoals voorgaande sprekers reeds aanhaalden,

zal daar in de toekomst verder aandacht aan worden besteed.

Naast het verhaal van de biomonitoring dient ook de impact van de levensstijl geplaast te worden. Ook dit facet kwam herhaaldelijk ter sprake tijdens de hoorzittingen. Iedereen weet ondertussen dat roken schadelijk is voor de gezondheid. Ook passief roken schaadt de gezondheid. De modetrend dat bruin mooi is en men bruin hoort te zijn, staat haaks op de gezondheidsdoelstelling. Huidtumoren worden vooral bepaald door het gedrag en in mindere mate door milieufactoren. Ook ten aanzien van het gebruik van zonnecrèmes is men ambivalent, want ze worden gebruikt om langer in de zon te kunnen blijven.

In dit hele verhaal zijn we vaak teruggekomen op de invloed van de voeding op de mens. Het gebruik van gezonde voeding is een element dat binnen de levensstijl en de eigen verantwoordelijkheid valt. Vorige week konden we in de krant lezen dat in de kleuterschool reeds wordt gestart met milieuzorg. We willen dat dit wordt uitgebreid met gezondheidszorg naar alle lagere en middelbare scholen.

In onze motie van aanbeveling is een hoofdstuk rond huisvesting opgenomen, waarop vorige sprekers reeds uitgebreid ingingen. Ik ga deze aanbevelingen niet meer herhalen.

Mijnheer de voorzitter, leden van de regering, dames en heren, de werkzaamheden binnen de commissie ad hoc Milieu en Gezondheid waren uitermate boeiend. Er is de voorbije maanden hard gewerkt. We zijn erin geslaagd een boeiend rapport op te stellen en hieruit een motie van aanbeveling te distilleren. Het werk is nog maar half af. Het zal pas volledig zijn als we de diverse aanbevelingen verder kunnen concretiseren. Misschien moet het moeilijkste nog komen, maar het is wel onze verantwoordelijkheid.

Ik wil eindigen met de volgende beschouwing. Mensen leven steeds langer en onze levensverwachting stijgt. Een recente studie beweert dat de babyboomers uit de jaren zestig een hogere levensverwachting hebben dan ooit het geval is geweest. Er wordt wel een bemerking bij gemaakt : allereerste milieufactoren zouden een negatieve invloed op die levensverwachting kunnen hebben. De levensverwachting zou in de toekomst dus kunnen dalen. We moeten daar eens over nadenken. Wat is men met heel oud worden, als dat gepaard gaat met een jarenlange strijd tegen kanker ? Ook wie oud wordt, moet een degelijke levenskwaliteit kunnen hebben. (*Applaus bij de meerderheid*)

De voorzitter : De heer Roegiers heeft het woord.

De heer Jan Roegiers (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik wil mevrouw Janssens een bloemetje geven. Zij heeft namens onze fractie op de voor haar kenmerkende wijze, namelijk rustig en beslist, maar ook bescheiden en doortastend, de werkzaamheden van de commissie ad hoc voor Milieu en Gezondheid consequent bijgewoond en er actief aan meegewerkt. Namens onze fractie en namens de hele commissie dank ik haar voor haar inzet. Haar inbreng heeft volgens mij mee geleid tot de voortreffelijke documenten waarover wij vandaag beschikken.

De problematiek van milieu en gezondheid is een complex beleidsvraagstuk. Hoewel iedereen overtuigd is van het verband tussen milieuverontreiniging en gezondheid, valt het bij gebrek aan essentiële informatie en bij gebrek aan doorgedreven wetenschappelijk onderzoek niet steeds te bewijzen. Toch zijn de cijfers die in de hoorzitting werden vermeld soms hallucinant te noemen. 75 tot 80 procent van de kankers in de geïndustrialiseerde landen is te wijten aan externe oorzaken zoals milieufactoren. Bovendien is er een stijgende incidentie van milieugerelateerde kankers. Astma en andere aandoeningen van de luchtwegen komen steeds vaker voor bij jonge kinderen en baby's. Ongeveer 15 procent van de paren kampt met vruchtbaarheidsproblemen. De oorzaken van die problemen liggen vaak bij de man. Ongeveer 10 procent van de mannen is zo goed als onvruchtbaar.

Het is opvallend dat men nog steeds een te enge definitie van milieu gebruikt. Mijn fractie onderschrijft dan ook het pleidooi om een ruimere definitie te maken. De kwaliteit van het milieu in huis, de kwaliteit van de voeding, de kwaliteit van de woon- en werkomgeving en bepaalde aspecten van levensstijl en levenskwaliteit moeten in de nieuwe definitie worden opgenomen.

De ruimere definitie moet een tweede algemene aanbeveling mogelijk maken, namelijk een integrale en geïntegreerde aanpak van milieu en gezondheid. Hierbij moet men komen tot een verregaande samenwerking met, coördinatie van en afstemming op al dan niet voor de hand liggende sectoren zoals verkeer, ruimtelijke ordening, huisvesting en andere. Onze fractie steunt deze tweede aanbeveling volledig.

Door de geïntegreerde aanpak is het voorzorgsbeginsel sinds kort een van de basisbeginselen van de Vlaamse milieuhygiënewetgeving. De toepassing van dit beginsel, zoals gedefinieerd in de verklaring

van Rio, is een logische stap in het milieubeleid. Mede door de wetenschappelijke onzekerheid moet dit beginsel van toepassing zijn op een groot aantal stoffen die in het milieu terechtkomen zonder dat we weten of ze toxisch zijn of niet, of ze invloed hebben op de vruchtbaarheid of niet en of ze kankerverwekkend zijn of niet. Door het voorzorgsbeginsel als algemene beleidsaanbeveling in onze motie op te nemen, pleiten we nadrukkelijk voor een versterking van dat beginsel als operationeel instrument in de Vlaamse regelgeving over milieu en gezondheid.

De beschikbare informatie over de band tussen milieu en gezondheid is beperkt. Tot nu toe heeft het gezondheidsonderzoek vooral informatie opgeleverd over de invloed van bepaalde stoffen in onze omgeving op de menselijke gezondheid. Over de bronnen ervan bracht het onderzoek ons veel minder bij. Die informatie is echter noodzakelijk om brongerichte maatregelen te kunnen nemen. Meer dataverzameling en -beheer is onmisbaar voor een digitale gezondheidskruispuntbank.

Zo'n databank moet prioritair vlot toegankelijk zijn voor eerstelijnsverkeers. Het ontwerp ervan is de vierde algemene aanbeveling. De naleving van de wet over de persoonlijke levenssfeer is ook voor VU&ID een absolute vereiste.

Ten vijfde vragen we gezamenlijk dat de door de VITO ontwikkelde technologie voor risico-analyse zou worden benut. Door een goede registratie kunnen emissies en hun effecten worden berekend. Door een nog te ontwikkelen kwaliteitscontrole kan de meetstrategie op punt worden gesteld en het model worden herijkt. Bijna dagelijks komen nieuwe gegevens over de gezondheidsimpact van milieuverontreiniging aan het licht. De wetenschappelijke kennis over milieu- en gezondheidsproblemen evolueert voortdurend. De normering moet daarom regelmatig worden geëvalueerd en geactualiseerd.

Het laatste, maar zeker niet onbelangrijkste, punt is de verstrekking van duidelijke en accurate informatie. De participatie van alle relevante actoren en betrokkenen aan het beleid moet leiden tot meer transparantie. Het is de taak van het parlement en de regering om op basis van een open maatschappelijk debat de kosten en baten van risicobepalende maatregelen tegen elkaar af te wegen.

Wat de specifieke aanbevelingen betreft, onderschrijft de VU&ID-fractie de ingediende motie. VU&ID is een groot voorstander van de opvang op verschillende niveaus van mensen met milieuge-

Roegiers

relateerde gezondheidsklachten. De ondersteuning van de 'nulde lijn', alles wat zich aanbiedt op lokaal niveau, is een absolute voorwaarde om tot een coherent milieu- en gezondheidsbeleid te komen.

Na een grondige evaluatie van de LOGO's moeten ze verder worden uitgebouwd en ondersteund. Daarvoor moeten meer middelen en expertise ter beschikking worden gesteld. Voor de evaluatie van de LOGO's hoeft overigens niet te worden gewacht tot ze overal zijn geïnstalleerd en georganiseerd. Onze fractie is van oordeel dat de LOGO's de hoeksteen vormen van het Vlaams preventief gezondheidsbeleid. Ook de ontwikkeling van een tweede- en derdelijnsniveau, in de vorm van de Vlaamse gezondheidsadministratie en een steunpunt milieu en gezondheid, dient te worden versterkt en uitgebouwd.

Er dringt zich een fundamenteel debat op over de opvang van gezondheidsklachten, sensibiliseringscampagnes in het algemeen en campagnes over gezondheid in het bijzonder. Het parlement en de commissie Welzijn moeten zich beraden over de financiering, prioriteiten, doelstellingen en resultaten van dergelijke initiatieven, niet alleen op het vlak van milieu en gezondheid, maar ook wat de andere preventiethema's betreft.

Het is een gemiste kans dat de resolutie die het Vlaams Parlement aannam over de overheveling naar de deelstaten van de normerings-, uitvoerings- en financieringsbevoegdheid voor het volledig gezondheidsbeleid niet wordt vermeld in deze tekst. Vorige zaterdag werd op een colloquium van het Vlaams Geneeskundigenverbond in dit parlement het huidige Vlaamse gezondheidsbeleid ondermaats genoemd. Voorlopig houd ik het erbij dat het op een zeer bescheiden manier wordt ingevuld.

In de marge van dit debat vraagt VU&ID dan ook met aandrang aan de Vlaamse minister van Gezondheid om werk te maken van het ontwerp van een Vlaams gezondheidbeleid dat verder gaat dan preventie. In afwachting van de definitieve overheveling van het gezondheidbeleid naar de gemeenschappen is structureel overleg met de diverse bevoegde overheden en actoren dringend noodzakelijk.

Een coherent, doortastend en geïntegreerd beleid over de diverse sectoren heen, is slechts mogelijk als we alle hefboomen daarvoor in eigen handen hebben. Onze fractie zal dan ook verdere aanzetten geven om de overheveling van het gezond-

heidsbeleid naar de gemeenschappen effectief op de politieke agenda te plaatsen.

Over de specifieke aanbevelingen voor het milieu-beleid kunnen we kort zijn. Onze fractie onderschrijft ten volle de aanbevelingen van de motie. Belangrijke hefboomen voor het voeren van een milieubeleid zijn in eigen handen. Dat werpt duidelijk zijn vruchten af. Deze regering voert een voortreffelijk milieubeleid. Onze fractie is er bijgevolg van overtuigd dat de aanbevelingen ter harte zullen worden genomen.

Onze fractie benadrukt dat een strikt handhavingsbeleid het sluitstuk is van het beleid. In onze motie vragen we nadrukkelijk een daadwerkelijke controle. Bij overtreding moeten de parketten effectief vervolgen. De VU&ID-fractie onderschrijft nadrukkelijk de vraag regelmatig te worden geïnformeerd over het geheel van het handhavingsbeleid.

Als allerlaatste – maar absoluut niet als minst belangrijke aanbeveling – vragen we de regering om bij het uittekenen van een milieugezondheidsbeleid uitdrukkelijk rekening te houden met de meest kwetsbare groepen in de samenleving. Kinderen, ouderen, astmatici en zwangere vrouwen verdienen onze bijzondere aandacht. Heel concreet vragen we de afstemming van de normen op die kwetsbare groepen, en specifieke aandacht bij de handhaving ervan. Ook de toepassing van kindeffectrapportering voor alle relevante beleidsdomeinen is een nadrukkelijke vraag in de motie die de VU&ID-fractie ten volle onderschrijft.

Het is duidelijk dat de commissie ad hoc Milieu en Gezondheid degelijk werk heeft geleverd. De VU&ID-fractie drukt de hoop uit dat de vele woorden die in de loop van de afgelopen maanden in de vele hoorzittingen en gedachtewisselingen werden uitgesproken geen dode letter blijven. Het feit dat in het jaar 2000 voor de allereerste maal milieuvervuiling als belangrijkste probleem van de Vlaming naar voren is gekomen, moet er ons toe verplichten daadwerkelijk en bij prioriteit werk te maken van een coherent, doortastend en geïntegreerd Vlaams milieu- en gezondheidsbeleid in een Europese context. (*Applaus*)

De voorzitter : De heer Strackx heeft het woord.

De heer Felix Strackx (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, dames ministers, geachte collega's, gezondheid is ons hoogste goed. Al onze beslomeringen en tegenslagen zinken in het niet als we met gezondheidsproblemen worden geconfronteerd. De uitspraak 'Als we maar gezond zijn' vat

Strackx

goed de belangrijkste bekommernis van de Vlamingen samen.

Dat dit ook in zakenmilieus niet in dovemansoren is gevallen, blijkt uit de almaar groeiende lijst van gezondheidsproducten en reclameboodschappen waarin gezondheid centraal staat. Zo weten we sinds kort dat olijfolie er niet enkel voor zorgt dat de mensen uit het Middellandse-Zeegebied langer leven, maar ook de onvermoede bijwerking vertoont dat vrouwen tot op gevorderde leeftijd jonge mannen achternazitten. De weldoende invloed van de tot voor kort ondergewaardeerde actieve bifidus op de darmwerking van bekende Vlamingen kan ook niemand zijn ontgaan.

Het gaat met de gezondheid van de Vlamingen bijlange niet slecht. De levensverwachting neemt nog steeds toe – tot een kwartaal per jaar. Ook de levenskwaliteit neemt toe. Ik ben het dus niet eens met de heer Malcorps. Dertig jaar geleden waren 60-plussers oude mensen; vandaag zijn senioren tot op hoge leeftijd bijzonder actief. De hogere levensverwachting en de toegenomen levenskwaliteit zijn zonder twijfel het gevolg van de betere leef- en arbeidsomstandigheden, de betere huisvesting, hygiëne en voeding en dergelijke, maar ook van de enorme vooruitgang van de medische sector. Er zijn nu betere geneesmiddelen en betere behandelingswijzen dan vroeger.

Hierin schuilt meteen ook een eerste mogelijke beoordelingsfout. Als de incidentie van een aantal kankers bij oudere mensen stijgt, moet daar niet onmiddellijk de voor de hand liggende conclusie aan worden verbonden dat hier iets bijzonders aan de hand is. We mogen niet vergeten dat een aantal aandoeningen die vroeger dodelijk waren, zoals infectieziekten en hart- en vaataandoeningen, nu met succes worden behandeld. Hartpatiënten die nu door een bypassoperatie worden gered en later kanker ontwikkelen, zouden dat wellicht vroeger ook hebben gedaan. Vroeger zouden ze wel dood zijn geweest, vooraleer ze hiertoe de kans kregen.

Dit is een onvermijdelijk fenomeen. Naarmate we de ene dodelijke ziekte beter kunnen genezen, zien we de toename van een andere. Pas als alles te genezen is, zal iedereen aan de ziekte van Alzheimer sterven.

Een tweede factor waar we bij de beoordeling van onderzoeksgegevens rekening mee moeten houden, is het feit dat bepaalde aandoeningen zoals sommige kankers zich pas tientallen jaren na bloot-

stelling aan de agens manifesteren. Daardoor meten we nu nog voor een groot gedeelte de contaminatie uit het verleden en zullen we pas binnen enkele decennia de gevolgen van de vervuiling van vandaag ondervinden. Omwille van deze twee redenen is het beter kinderen en adolescenten van deze onderzoeksgroep te kiezen. Een derde factor die de interpretatie van onderzoeksgegevens bemoeilijkt is het feit dat de oorzaak van vele aandoeningen multifactorieel is. Milieu-invloeden hebben ontegensprekelijk een negatieve invloed op vele ziekteprocessen, maar de hoofdoorzaak ligt niet zelden bij de leefwijze of het gedragspatroon van de mensen zelf.

Ook in de commissie ad hoc is de verleiding groot geweest om het belerend vingertje op te steken. We doen alles verkeerd: men mag niet roken, niet barbecuen, geen vlees eten, niet in de zon liggen, geen huisdieren houden, geen vasttaaij leggen, het huis niet te veel isoleren, geen open haard of houtkachel aansteken, de kinderen niet te vroeg of te veel laten inenten of te veel antibiotica toedienen. En dan zou men vooral geen stress mogen hebben. Dit is een normale en begrijpelijke reactie. Op het vlak van woonomgeving en leefwijze moet er inderdaad nog veel sensibilisering gebeuren. Ik denk hierbij aan het voorkomen van CO-vergiftiging of aan de uitspraak van een wetenschapper dat het gevaarlijkste voorwerp in huis de vaatdoek is.

We hebben een beperkt aantal aanbevelingen uit de privé-sfeer in onze aanbevelingsnota opgenomen omdat de wetenschappers er tijdens de hoorzitting de nadruk op hebben gelegd. Persoonlijk had ik ze liever niet in deze nota opgenomen omdat ze onvolledig zijn en onvoldoende onderbouwd.

Op het vlak van gezonde voeding valt er veel meer aan te bevelen dan alleen maar het eten van minder vlees. Deze aanbevelingen gaan bovendien voorbij aan het oorspronkelijke objectief dat aan de basis lag van deze commissie, namelijk het onderzoek van de invloed van de verontreiniging van lucht, water en bodem op de volksgezondheid. Voor een aantal pollutanten is deze negatieve invloed onomstotelijk bewezen. Voor vele andere zijn er alleen maar vermoedens die nog worden bemoeilijkt door een aantal tegenstrijdigheden. Het stijgend aantal kinderen met astma en andere allergieën moet iets met de luchtverontreiniging te maken hebben. Hoe moet men dan de zeer hoge incidentie van astma in Schotland of in Nieuw-Zeeland evalueren? Er bestaan veel hypothesen, maar dit scheidt verwarring.

Strackx

Om deze vervelende ‘confounders’ zoveel mogelijk uit te schakelen moet het aantal parameters in de onderzochte groep zo klein en constant mogelijk worden gehouden. Een verfijning van de onderzoeksmethode dringt zich dus op. Het ontbreken van waterdichte bewijzen moet ons er echter niet van weerhouden nu reeds maatregelen te treffen en geen onnodige risico’s te nemen. Niemand in dit halfroond stelt dit voorzorgsprincipe nog in vraag.

Daarbij mogen we echter zelf een aantal voorzorgen niet uit het oog verliezen. Om te beginnen moeten we ons er voor hoeden de problemen niet op te blazen. Gelet op de grote gevoeligheid van de bevolking voor alles wat met gezondheid te maken heeft, en de natuurlijke en gezonde argwaan die er bij de mensen leeft, is het natuurlijk erg verleidelijk de situatie te dramatiseren om er politieke munt uit te slaan. Als er één zaak duidelijk bleek uit de hoorzittingen, dan is het dat de problemen momenteel beheersbaar zijn door het nemen van een aantal, soms vrij eenvoudige maatregelen, zoals het strikte toepassen en handhaven van de bestaande regelgeving. Ook de verplichting om voortaan de onschadelijkheid van nieuwe producten aan te tonen is een voorbeeld van zo’n uitstekende maatregel.

Verder moeten we erop letten dat onze voorstellen niet onrealistisch zijn. Het federale nucleaire uitstapsscenario lijkt me een voorbeeld daarvan. Heeft er iemand een idee hoe we kunnen voorzien in onze energiebehoeften als we tegelijk willen voldoen aan de Kyotodoelstellingen en de kerncentrales ontmantelen? Dezelfde opmerking geldt voor de voorgestelde maatregelen voor het vrachtvervoer.

De voorzitter : De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux : Mijnheer Strackx, ik wil u erop wijzen dat we worden verondersteld onze Kyotoverbindingen te realiseren tegen 2008 tot 2012, terwijl de eerste kerncentrale volgens het federale uitstapsscenario pas in 2015 zou worden gesloten. U zegt dat we die doelstellingen niet halen als we het uitstapsscenario volgen. Ik begrijp dit niet, want de Kyoto-doelstellingen moeten al lang gerealiseerd zijn voor de eerste kerncentrale dicht gaat.

De voorzitter : De heer Strackx heeft het woord.

De heer Felix Strackx : Ik vraag me enkel af hoe we in onze energiebehoeften zullen voorzien in-

dien we kerncentrales ontmantelen zonder een verhoging van de hoeveelheid fossiele brandstoffen te veroorzaken. Ik weet niet of u daar een alternatief voor hebt. Men kan natuurlijk het hele land vol windmolens zetten, maar ik vrees dat dit niet zal volstaan om de energiebehoeften in ons land te dekken. Ik vind dat federale nucleaire uitstapsscenario een bijzonder onrealistisch plan, zeker als we bedenken dat de energiebehoeften in de toekomst niet zullen afnemen. Integendeel, ze zullen nog toenemen.

Met de maatregelen voor het vrachtvervoer bedoel ik vooral de gelijkschakeling van taksen voor diesel en benzine en het voorzien in een mobiele keuring op uitlaatgassen. Ons land is een druk transitland. In die wetenschap gaan we onze eigen transportsector toch niet de das omdoen, terwijl duizenden doorrijdende vrachtwagens ongestoord onze lucht komen vervuilen? Misschien moeten we eens gaan kijken in Zwitserland. Daar wordt transitverkeer aan de grens op een trein gezet. Dat is een mogelijke suggestie.

Ook moeten we waken over de sociale aspecten van de voorgestelde maatregelen. Het is gemakkelijk om voor te stellen de norm voor de uitstoot van personenwagens strenger te maken en dit strenger te controleren. Maar wie wordt daardoor getroffen? Niet degene die regelmatig het laatste nieuwe Mercedesmodel kan kopen, maar wel de sukkelaar die zich nauwelijks een tweedehands Fordje van tien jaar oud kan veroorloven. Voor zulke mensen is het een regelrechte ramp als hun auto wordt afgekeurd, en als die hun dus wordt afgenomen. Op die manier worden ze maatschappelijk compleet geïsoleerd. Wat gaan we tegen die mensen zeggen? Gaan we zeggen dat ze dan maar dat rampzalige openbaar vervoer van ons moeten gebruiken? Of gaan we zeggen dat ze dan maar een onnozele fietskar moeten kopen? Collega’s, wie denkt hier trouwens dat het sluikestorten en het sluikestoken zal verminderen als de vuilniszakken 75 frank kosten, zoals dat nu op veel plaatsen het geval is?

Behoudens dit pleidooi voor wat meer realisme op allerhande vlakken, zijn we van mening dat de commissie degelijk werk heeft verricht. De aanbevelingen die worden gedaan, zijn zeer concreet en werkbaar voor het beleid. Over het prijskaartje dat eraan vasthangt, durf ik me niet uitspreken. Ik denk echter dat er na deze maatschappelijke beleidsnota en na de aanbevelingen van de commissie in de regering niet veel ruzie meer zal moeten worden gemaakt over de begrotingen van de volgende jaren. (*Applaus bij het VB*)

De voorzitter : De heer Malcorps heeft het woord.

De heer Johan Malcorps (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, geachte leden van de regering, collega's, naast de commissieleden wil ik ook de parlementaire diensten bedanken voor het intense maar aangename werk dat we allemaal samen hebben geleverd. We mogen trots zijn op ons werk, en daarbij hebben we veel te danken aan de mensen die achter de schermen de nodige bijdragen hebben geleverd.

Er is inderdaad wel degelijk een probleem inzake milieu en gezondheid. De getallen werden hier al een aantal keren genoemd. Niet minder dan 75 tot 80 percent van alle kankers heeft te maken met het leefmilieu. Dat geldt ook voor de enorme toename van astma en allergie.

Er zijn uiteraard verschillende factoren die bij dit alles een rol spelen. Geen enkele professor, en ook geen enkel commissielid, zal beweren dat deze zaken uitsluitend te maken hebben met het leefmilieu. We beweren dus zeker niet dat dit alles uitsluitend te maken heeft met de vervuiling van de lucht, het water en de bodem. Er zijn inderdaad nog veel onzekerheden.

Verschiedende factoren spelen een rol. Daarom is het zeer moeilijk om oorzakelijke verbanden te leggen. Als dat gemakkelijker zou zijn, zou er minder discussie zijn. In dat geval hadden we hopelijk al een aantal conclusies getrokken. Het zou immers immoreel zijn om geen conclusies te trekken als we de causale verbanden volledig zouden kunnen leggen.

Ik wil in dit verband een historisch voorbeeld geven. Meer dan honderd jaar geleden was er een Engelse dokter die opkwam voor de erkenning als beroepsziekte van stoflongen bij mijnwerkers. Hij moest voor een rechtbank het verband aantonen tussen stoflongen en kolenstof in de mijnen. Voor ons lijkt het evident dat dit verband er is. Hij heeft het pleidooi voor de rechtbank echter verloren.

Veel verbanden zijn inderdaad statistische verbanden. Niet minder dan 6.000 doden door luchtvervuiling per jaar in België : het zegt eigenlijk niet veel. Niet minder dan 3.000 doden door luchtvervuiling in het verkeer in België : ook dat zegt eigenlijk niet echt veel. Het zegt in ieder geval veel minder dan 1.300 verkeersslachtoffers, omdat we die lijst van slachtoffers met naam en toenaam kunnen voorlezen. We weten over wie het gaat.

In dit verband gaat het echter over statistische doden. Dat neemt echter niet weg dat we met zekerheid weten dat er wel degelijk een verband is. Dat weten we onder andere uit studies van het Instituut voor Hygiëne en Epidemiologie. Voor een piekzonjaar als 1974 was er – om maar eens de cynische term te gebruiken – een oversterfte van 1.226 mensen. Dat gaat dus over het aantal mensen dat meer is gestorven dan normaal verwacht mag worden.

Op die manier weten we ook met statistische zekerheid dat er gisteren door de hoge ozonpieken inderdaad een aantal oudere mensen gestorven zijn. We kennen ze echter niet met naam en toenaam. We kunnen er geen gezicht op plakken. Het probleem is echter wel degelijk reëel.

We zullen dus ook een aantal conclusies moeten trekken voor het beleid. In die zin denk ik dat we een aantal zeer concrete aanbevelingen hebben. Ik zal me beperken tot de milieuaanbevelingen.

We willen dus rekening houden met de gezondheidsrisico's. We willen rekening houden met de kwetsbare groepen, de kinderen, de senioren, en het toenemend aantal mensen dat met astma en andere ademhalingsproblemen te kampen heeft – een vierde tot een derde van de bevolking -. Met betrekking tot dat laatste is er een dubbel verband. Door een aantal milieuoorzaken krijgen steeds meer mensen astma en allergieën, en doordat steeds meer mensen astma en allergieën krijgen, zullen we daar in de toekomstige regelgeving steeds meer rekening mee moeten houden bij het vastleggen van milieunormen.

We moeten niet altijd kijken naar wat de best beschikbare techniek is. Dat is de huidige gang van zaken, waar ook het Vlareem op gebaseerd is, en waar vaak ook de economisch best haalbare of de best betaalbare technologie mee wordt bedoeld. We willen integendeel de blootstellingsnormen aanpassen, de niveaus van vervuilende stoffen die we in ons eigen lichaam en ons lichaamsmilieu aanvaardbaar achten, en de concentraties aan vervuilende stoffen die we dulden in onze directe leefomgeving. Het gaat dan niet alleen over het buitenmilieu, maar ook over het binnenhuismilieu, een belangrijke nuance die de commissie wenst aan te brengen. De term leefmilieu moet in elk geval een stuk verruimd worden naar werkmilieu, schoolmilieu en binnenhuismilieu.

Milieukwaliteitsnormen moeten grenswaarden zijn die niet structureel overschreden mogen worden. Dat wil zeggen dat we niet ingaan op de aanbeve-

Malcorps

ling van de SERV, die veeleer met veel woorden aanstuurt op een versoepeling van de grenswaarden. We baseren die grenswaarden op de gezondheidsrisico's voor de meest kwetsbare groepen. We willen ze niet versoepelen, en we willen dat ze gerespecteerd worden. Als ze structureel overschreden worden, willen we dat er saneringsprogramma's komen om effectief aan die grenswaarden te kunnen voldoen.

Dat betekent een kleine omwenteling in ons denken over milieubeleid. We willen namelijk ook veranderingen aanbrengen in de emissienormen, dus in wat er uit de schouw mag komen, of wat een bepaalde hinderlijke inrichting mag uitstoten. Het Vlaams milieureglement Vlareme biedt zekerheid, maar wij kiezen eigenlijk voor onzekerheid. We willen een gebiedsgerichte verscherping van de normen mogelijk maken, juist omdat we willen rekening houden met de gezondheidsrisico's en met de milieukwaliteitsnormen die te allen tijde gegarandeerd moeten worden.

Dit betekent ook dat een gebiedsgericht strenger maken van vergunningen mogelijk moet zijn, en dat er dus meer aandacht moet zijn voor de gezondheidsadviezen van de afdeling Milieuvergunningen van Aminal en van de gezondheidsadministratie. We moeten niet alleen rekening houden met een hinderlijke inrichting op zich, maar ook met andere bedrijven die er in de buurt staan en ook vervuiling veroorzaken. Is er een historische achtergrondvervuiling? Zijn er diffuse bronnen, zoals verkeer of landbouw? Is er vlak in de buurt een woonwijk? Zijn er kwetsbare groepen in die woonwijk?

Er zijn milieumeetnetten, maar we krijgen een nieuw meetnet in het menselijk lichaam in de vorm van biomonitoring. We zullen met die twee rekening moeten houden, en nieuwe besluitvorming inzake normering en vergunningen er concreet aan kunnen toetsen.

Heel belangrijk is ook het aspect handhaving. Wat zijn we met strengere normen en vergunningen als er niets gebeurt met de handhaving? We zullen dus meer aandacht moeten hebben voor gezondheidsoverwegingen bij Aminal Milieu-inspectie. Daarom is een versterking van het personeel en van de middelen heel belangrijk. Er moeten misschien artsen bij de Milieu-inspectie gaan werken om de specifieke aandacht voor het aspect gezondheid in te bouwen.

Er moet ook een opvolgingsbeleid komen. PV's van parketten blijven te dikwijls liggen. Daarom vragen we een duidelijke rapportering aan het Vlaams Parlement. Er is een milieuhandhaving rapport van de Milieu-inspectie. Dat is zeer verdienstelijk werk, maar we willen een totaalrapportering over heel het handhavingbeleid, omdat er niet alleen een administratieve opvolging nodig is, maar ook een gerechtelijke. Er zijn sancties nodig. Als de gezondheid schade wordt toegebracht, dan is dat een misdrijf dat ook gerechtelijk gesanctioneerd moet worden. Het parlement moet weten wat het gerecht op termijn met dat soort van vergrijpen doet.

Handhaving is niet alleen nodig ten aanzien van hinderlijke inrichtingen, maar ook van diffuse bronnen in het verkeer. Elke auto is eigenlijk een kleine vervuiler, een kleine hinderlijke inrichting. In feite gebeurt daar weinig of niets mee. Er zijn in de eerste plaats natuurlijk Europese en federale normen. De norm voor dieselloetpartikels anticipeert bijvoorbeeld op de Europese regelgeving, maar we mogen best wat sneller gaan en er alvast op inspelen. Er zijn inderdaad ook strengere controles nodig omdat nu eenmaal het vervuilen van de lucht gezondheidsrisico's met zich meebrengt, wat sociaal onaanvaardbaar is.

We willen de kleine man zijn auto niet afnemen. Mijns inziens moeten we evenwel via geregelde controles een bepaalde dienstverlening aanbieden. Minister Aelvoet en minister Durant hebben onlangs een concreet initiatief in die zin genomen. Naar aanleiding van het ozonactieplan mogen mensen hun auto gratis laten controleren. Op die manier kunnen al die mensen hun verantwoordelijkheid opnemen en er mee voor zorgen dat de algemene kwaliteitsnormen van de lucht worden gehaald en dat de auto's de menselijke gezondheid niet schaden.

Ook voor het verkeer moeten er gestructureerde emissiemetingen komen. Indien de milieukwaliteitsnormen in de toekomst structureel worden overschreden, moeten we hier de nodige conclusies uit trekken. In dat geval moeten we de politieke moed hebben om verkeersbepalende maatregelen te treffen. We kunnen niet enkel de industrie of de landbouw zwaar aanpakken. Hoewel we allemaal wel eens met de wagen rijden, moeten we ook inzake het verkeer onze verantwoordelijkheid opnemen.

Als politici dragen we een belangrijke verantwoordelijkheid. Net omwille van de bestaande onzekerheden kan niemand anders die verantwoordelijk-

Malcorps

heid in onze plaats opnemen. Wetenschappers kunnen het terrein voorbereiden. Ze kunnen ons melden welke risico's zich aandienen en welke afwijkingen we moeten maken. Omdat er geen absolute zekerheid is, zullen we als politici maatregelen moeten nemen. Indien dit niet gebeurt, is heel het voorstelprincipe nutteloos. We zullen in de onzekerheid een aantal besluiten inzake milieu en gezondheid moeten nemen.

Ook de wetenschappers moeten hun verantwoordelijkheid opnemen. Tijdens de hoorzittingen hebben heel wat mensen zeer duidelijke taal gesproken. Ik wil in dit verband even verwijzen naar een recent artikel in *The Lancet* over het milieu- en gezondheidsonderzoek waarop heel onze commissie gebaseerd is. Dit artikel behandelt onder meer de problematiek van de Isvag-oven en overloopt tevens de belangrijkste punten van het milieu- en gezondheidsonderzoek in Vlaanderen.

Ik citeer : 'The current environmental standards are insufficient to avoid measurable biological setbacks which might cause disorders in adult life.' Dit betekent dat de huidige milieustandaarden niet volstaan om biologische schade te vermijden. Deze schade zal tot gezondheidsschade leiden en zal de mensen uiteindelijk ziek maken.

In *The Lancet* wordt dit zeer duidelijk gezegd. In onze commissie is dit wat omfloerster aan de orde gesteld. Vooral in verband met de Isvag-oven is *The Lancet* duidelijker dan de taal die ik in het Vlaams Parlement heb gehoord. *The Lancet* heeft het over een vertraagde seksuele ontwikkeling, over een kleiner volume van de teelballen en over meer medisch begeleide zwangerschappen. Deze problemen vallen steeds onder de noemer van een verminderd aantal Sertori-cellen.

De voorzitter : Mevrouw Van Den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van Den Eynde : Mijnheer de voorzitter, ik wil hier toch even een opmerking maken. De heer Malcorps stelt dat wetenschappers hun verantwoordelijkheid dienen op te nemen. Mijns inziens gebeurt dit reeds. Ik vind evenwel dat wetenschappers niet door politici moeten worden terechtgewezen wanneer ze hun verantwoordelijkheid willen opnemen. Ik verwijs in dit verband naar de brief van 22 professoren over de Isvag-oven.

De heer Johan Malcorps : Zowel politici als wetenschappers dienen hun verantwoordelijkheid op te

nemen. *The Lancet* heeft het duidelijk over een vertraagde seksuele ontwikkeling, over een kleiner volume van de teelballen en over meer medisch begeleide zwangerschappen. Deze problemen worden telkens expliciet in verband gebracht met de drie verbrandingsovens die in het Antwerpse actief waren.

Het getuigt van veel moed om in de pers dergelijke standpunten in te nemen. Het zou nog van veel meer moed getuigen om dergelijke standpunten in te nemen in de rechtbanken en in parlementaire of ministeriële commissies.

Enkele mensen hebben al de moed gehad om dit te doen. In de toekomst zullen we allemaal, politici en wetenschappers, onze verantwoordelijkheid moeten opnemen. De bevindingen van deze commissie zijn immers niet vrijblijvend. We zullen er een beleid op moeten baseren. Mijns inziens hebben we in die zin nog een lange weg af te leggen. (*Applaus*)

De voorzitter : Minister Vogels heeft het woord.

Minister Mieke Vogels (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, ik wil vooreerst mijn oprechte waardering uitdrukken voor het enorme werk dat deze ad-hoccommissie heeft geleverd. Dat heeft ongetwijfeld te maken met de bevoegdheid van de voorzitter, die daar zopas nogmaals van getuigd heeft. Het heeft ook te maken met het degelijke werk van de verslaggevers, mevrouw Guns en de heer Tobback, en ook van alle leden die hier vandaag het woord hebben gevoerd. Het waren beklievende getuigenissen en iedereen is ervan overtuigd dat het beleid op deze conclusies moet worden gebaseerd.

De erkenning van de relatie tussen gezondheid en milieu is revolutionair. Het Vlaamse gezondheidsbeleid, dat een preventief gezondheidsbeleid is, is gebaseerd op drie pijlers : gezondheidsvoorlichting, actieve preventie door vaccinaties en vroegdetectie van ziekten zoals kanker. Vanaf vandaag is er een breed draagvlak om aan dat preventief gezondheidsbeleid een vierde pijler toe te voegen, met name de pijler milieu en gezondheid. Dat is revolutionair : we stappen immers af van een model dat preventie tot een individuele verantwoordelijkheid reduceert. De overheid voert een flankerend beleid, met brochures van het Vlaams Instituut voor Gezondheids promotie, de mogelijkheid om zich gratis te laten screenen en vaccineren, enzovoort. Het individu neemt zelf de verantwoordelijkheid om daar al dan niet op in te spelen.

Vogels

De voorzitter van de commissie, de heer Malcorps, heeft erop gewezen dat we al te lang met een christelijk schuldgevoel hebben geleefd, ook in onze preventieve gezondheid. Als men kanker krijgt, dan zal het wel zijn omdat men te vet heeft gegeten of omdat men heeft gerookt. Dat is natuurlijk waar, we hebben als individu een grote verantwoordelijkheid, maar vanaf vandaag is dat ook een collectieve verantwoordelijkheid. Als ik rook, dan roken de mensen rondom mij mee. Als ik beslis om tijdens een ozonpiek – en niemand kan zeggen dat hij dat niet wist want het wordt in alle media luidkeels aangekondigd – met mijn auto twee straten verder naar de bakker te rijden, dan draag ik de collectieve verantwoordelijkheid dat ik de vervuiling doe toenemen.

Die boodschap moeten we vanaf vandaag in een preventief gezondheidsbeleid verkondigen. Dat betekent dat we vanaf vandaag moeten zeggen dat we ook collectief onze verantwoordelijkheid moeten nemen als het gaat over onze gezondheid en de gezondheid van anderen.

We moeten de collectieve verantwoordelijkheid ook uitdragen in het milieu- en gezondheidsbeleid. Ik ga akkoord met de commissie dat we daarvoor geen nieuwe decreten moeten maken. Dit staat haaks op de filosofie dat milieu en gezondheid inclusief zijn. We maken op dit moment werk van een Vlaams preventiedecreet dat gebaseerd zal zijn op die vier pijlers. Tegen het einde van dit kalenderjaar wordt het decreet hoogstwaarschijnlijk in het parlement ingediend. We kunnen met dit rapport van de commissie in elk geval het preventiedecreet bespreken.

Er werd veel gepraat over het voorzorgsbeginsel. Dat is een van de belangrijke verworvenheden van de laatste periode – denk maar aan de problematiek van de Isvag-oven en de brief van de 22 professoren. Ik denk, mevrouw Merckx, dat inschrijven in een decreet niet helpt. We moeten samen de verantwoordelijkheid nemen om het maatschappelijk debat over het voorzorgsbeginsel te preciseren en verder in te vullen. Het zijn de politici en de samenleving die de lijnen moeten trekken waarbinnen bijvoorbeeld rechters een voorzorgsbeginsel invoegen. Als men het voorzorgsbeginsel in een decreet inschrijft zonder de maatschappelijke contouren daarvan duidelijk te stellen, dan laat je de invulling over aan de rechtbanken. U hebt er zelf al op gewezen dat rechters ook maar een deel vormen van de samenleving en soms slechts van een klein deel van de samenleving.

De voorzitter : Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Mijnheer de voorzitter, mevrouw de minister, ik luister natuurlijk naar wat u zegt, maar het probleem is dat in het decreet van 5 april onder artikel 1.2.1, paragraaf 2 staat : ‘Op basis van een afweging van verschillende maatschappelijke activiteiten, streeft het milieubeleid naar een hoog beschermingsniveau. Het berust onder meer op het voorzorgsbeginsel.’ Zo staat het in het decreet, zonder verdere verduidelijking.

Ik sta achter het beginsel, maar er is nood aan een toelichting en aan criteria. Het moet duidelijk worden hoe het moet worden gehanteerd. Als het zo in het decreet blijft staan, zonder enige verduidelijking, geeft het aanleiding tot verschillende interpretaties, onder meer door rechtbanken. Al ben ik voorstander van het beginsel, als we geen toelichting verschaffen, kunnen we het beter uit het decreet halen.

Tussen 1992 en nu hebben we toch al enig zicht op een mogelijke invulling en op mogelijke criteria. De Europese Commissie heeft terzake reeds een rondzendbrief verstuurd en een mededeling gedaan. We mogen niet blijven wachten, maar moeten ook op het vlak van de wetgeving het voorzorgsbeginsel toepassen. We moeten trachten een consensus te bereiken zodat we een eerste stap kunnen zetten. Ik herhaal dat we het beginsel beter uit het decreet kunnen halen als we er geen invulling aan geven.

Minister Mieke Vogels : Mevrouw Merckx, ik denk dat we het met elkaar eens zijn. Ook ik ben ervan overtuigd dat we moeten proberen om een consensus te bereiken zodat we zelf dit zeer vage beginsel kunnen invullen. We mogen die taak niet overlaten aan de rechtbanken. We mogen evenmin met de vinger wijzen naar de wetenschappers. Ook zij werken immers binnen een afgebakend maatschappelijk gremium en zijn voor een stukje afhankelijk van broodheren. We mogen dus evenmin van hen alle heil verwachten, maar moeten samen onze verantwoordelijkheid opnemen.

De maatschappelijke discussie over het beginsel is zeker nog niet afgerond. Ik geef u een voorbeeld : de gsm. Als we het voorzorgsprincipe doortrekken, houdt dat in dat het apparaat niet op de markt mag worden gebracht voor duidelijk is welke gevolgen de straling heeft op de gezondheid. Zijn we bereid en in staat om zo ver te gaan ? Zullen we nieuwe producten eerst onderwerpen aan het voorzorgsbeginsel voor we ze op de vrije markt toelaten ? Dit is een open vraag. Misschien is het meer evident

Vogels

om te kiezen voor de meest zwakken in de samenleving zoals kinderen en zwangere vrouwen. Maar hoe zou worden gereageerd als ik morgen een verbod zou uitvaardigen op het gebruik van gsm's door kinderen of op de verkoop ervan aan kinderen en zwangere vrouwen? Ik denk dat een hele rij opiniemakers me zou betichten van regelneverij en van een beleid van het vermanende vingertje.

Ik geef u deze voorbeelden slechts om aan te tonen dat het debat over het voorzorgsbeginsel en de maatschappelijke draagkracht ervan, niet zo eenvoudig is. We zullen een lange weg moeten afleggen vóór we het beginsel echt kunnen hardmaken. Het is belangrijk om er in dit parlement over te praten tijdens het debat over het preventiebeleid en om samen te zoeken naar een minimale invulling van het begrip en naar criteria.

Na deze algemene opmerkingen, wil ik het nog hebben over een aantal specifieke aanbevelingen over mijn bevoegdheidsdomein. De commissie ad hoc stelt terecht dat het hoofdstuk gezondheid meer moet doorwegen bij het verlenen van vergunningen en in de milieu-effectenrapporteringen. Hieraan wordt gewerkt. Een eerste kladversie van een praktisch hanteerbaar richtlijnenboek voor het gedeelte menselijke gezondheid van het MER, werd afgewerkt door de administratie. Die kreeg daarbij steun van de academische wereld: van professoren Hens van de VUB, de Nemery van de KUL en De Ridder van de UG.

We delen ook het advies van de commissie dat een volledige integratie van de adviezen van de milieu- en gezondheidsadministratie over milieuvergunningen niet wenselijk is. Een afzonderlijke afweging blijft noodzakelijk. We zijn het er wel mee eens dat de inspectietaken niet mogen worden vermengd. Het gaat daarbij om de inspectie die adviseert over de milieuvergunning en die daar achteraf toezicht op houdt. We moeten binnen de administratie naar oplossingen zoeken om beide inspecties te scheiden. Ik werk daar momenteel aan samen met minister Dua.

De voorzitter : Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goey : Ik heb een concrete vraag aan de minister. Kan dit voorstel nog meegenomen worden in de voorliggende hervorming van de Vlaamse administratie? Kan daarover punctueel worden gerapporteerd aan het parlement?

Minister Mieke Vogels : Op dat laatste kan ik zeker positief antwoorden. Ik denk echter niet dat we hierop grondig moeten ingrijpen via de hervorming van de administratie. In de aanbevelingen van de commissie ad hoc heb ik gelezen dat een volledige integratie van gezondheids- en milieu-inspectie niet opportuun is, omdat de gezondheidsinspectie aparte taken heeft. We moeten er alleen voor zorgen dat er geen vermenging is.

Wat betreft biomonitoring zijn er reeds aanzetten gegeven en financiële middelen vrijgemaakt. Het luik biomonitoring vormt een aanzienlijk luik van de werking van het weldra op te richten steunpunt Gezondheid en Milieu. Er is momenteel in een bedrag van jaarlijks 25 miljoen frank voorzien voor biomonitoring. Het is pionierswerk en er moet voor verschillende aspecten nog worden gezocht naar de juiste methodologieën. Ik wijs er ook op dat niet het hebben van cijfers en gegevens belangrijk is, maar wel dat die betekenisvol moeten zijn. Ze moeten daarna op een correcte manier worden geïnterpreteerd. Dit geldt des te meer omdat we bij biomonitoring gebruikmaken van de mens als testmateriaal.

Ik ben het eens met mevrouw Van den Eynde dat wie hieraan meewerkt, goed moet worden geïnformeerd over wat hij of zij kan verwachten en dat die mensen moeten worden bedankt. Bij de eerste biomonitoring hebben we de medewerkers zeer nauw betrokken, maar dat is en blijft een erg moeilijk gegeven. Wanneer we bijvoorbeeld via de doelgroep uit Peer te weten komen dat er daar ernstige verminderde vruchtbaarheid is, dan zijn de jonge kerels uit de streek die meewerkten daar persoonlijk bij betrokken. Dit illustreert dat het pionierswerk is, waar we erg voorzichtig mee moeten omgaan.

Daarom is het belangrijk dat we op het domein gezondheid en milieu onze administratie versterken. We moeten het geheel uitwerken in de richting die de commissie naar voren heeft geschoven, namelijk de drietrapsstructuur. Het nuldelijnsniveau wordt gevormd door het lokale bestuur, maar dat hebben we in ons plan niet meegenomen. Dit niveau is wel terug te vinden door de participatie in de LOGO's, wat ons eerstelijnsniveau is. Dit niveau verzorgt de acceptatie en eerste interpretatie van de gezondheids- en milieuklachten van de inwoners van het LOGO-gebied. Ze moeten de klachten doorspelen naar het hoger niveau, zodat die uiteindelijk bij het Vlaamse niveau belanden.

Momenteel is er in het ontwerp van begroting 2002 een budget van ongeveer 48 miljoen frank ingeschreven voor de uitbreiding van de LOGO's met

Vogels

mensen en middelen. De bedoeling is om snel medisch milieukundigen aan te stellen. Het klopt dat zo een opleiding nog niet bestaat. Toch zijn we van plan om snel mensen in dienst te nemen. Momenteel wordt samen met een aantal universiteiten en wetenschappers gewerkt aan het basisprofiel waar ze aan moeten beantwoorden. We voorzien in een opleiding na de indienstneming.

Ook aan het tweede niveau, het Medisch Milieukundig Expertisecentrum binnen de Vlaamse gezondheidsinspectie, wordt momenteel gewerkt. Als we nieuw personeel willen aanwerven, moeten we een nieuw personeelsplan opstellen, een zogenaamde PIP-PEP-oefening. Die is wat betreft de gezondheidsinspectie klaar. Wij hebben aan minister Van Grembergen gevraagd om deze PIP-PEP-planning goed te keuren, zodat we snel kunnen starten en nieuwe mensen kunnen aanwerven. Het dossier wordt onderzocht en we wachten vol ongeduld, maar we vertrouwen erop dat minister Van Grembergen het belang van onze vraag zal inzien. Wij hebben trouwens in de ontwerpbegroting 2002 voorzien in 40 miljoen frank om deze tweede lijn te versterken.

De derde lijn is veel meer dan een idee. We hebben hiervoor ook al voorzien in middelen in de ontwerpbegroting 2002. Voor het steunpunt van minister Vanderpoorten is al 35 miljoen frank verworven. Mijn begroting voorziet in 15 miljoen frank en die van minister Dua ook, denk ik.

Voor het Steunpunt voor Gezondheid en Milieu zijn op dit ogenblik twee kandidaturen binnen. Een internationale wetenschappelijke jury licht die nu door en zal een beleidsmatige evaluatie maken. Nog dit jaar zal het steunpunt worden aangeduid.

In de Coördinerende Projectgroep voor Gezondheid en Milieubeleid waarvan in de nota sprake was, zullen zowel vertegenwoordigers van de beleidsmakers als van de administraties en de VOI's zetelen. Er is in dit verband ook heel wat denkwerk verricht. De projectgroep zal dan ook in september of oktober 2001 kunnen worden opgestart.

Er zijn nog andere beleidsdomeinen waar ik iets over wil zeggen. Uit de ad-hoccommissie kwam het duidelijke signaal om aandacht te besteden aan de gezondheid en het milieu binnenshuis. Hoezeer we het ook betreuren en ondanks alle tuintjes van Eden, blijven mensen 80 tot 90 percent van hun tijd in hun huis. Mijn diensten zullen in samenwerking met andere overheidsdiensten meer dan ooit aan-

dacht besteden aan het klimaat binnen. Dat staat op het programma. Ik kan de heer Strackx bovendien melden dat mijn administratie werkt aan concrete initiatieven om het gevaar van CO-vergiftiging in huis aan te pakken. Ook hiervoor zal waarschijnlijk een bijkomende aanwerving op projectmatige en tijdelijke basis nodig zijn. Er zal worden samengewerkt met de administratie Huisvesting. Ik zal daar niet meer over zeggen. Ik verwacht daar binnenkort immers opnieuw een vraag over en dan heb ik nog iets te antwoorden.

Ik bedank iedereen voor het geleverde werk en voor de steun bij het tot stand komen van een milieu- en gezondheidsbeleid. Iemand zei dat de regering hier aandacht aan zal besteden en dat ze volgend jaar de motie van aanbeveling die dit parlement goedkeurde, in beleid zal vertalen. (*Applaus*)

De voorzitter : Minister Dua heeft het woord.

Minister Vera Dua (*Op de tribune*) : Mijnheer de voorzitter, collega's, ik waardeer enorm het werk dat is verricht door de parlementaire commissie. Het gaat hier om een belangrijk document voor de uitvoerende macht, voor het beleid en voor onze diensten. Met de aanbevelingen en suggesties die in het document staan, gaan we een nieuwe richting uit. Het document verschaft nieuw voedsel aan het milieu- en gezondheidsbeleid.

Samen met de ad-hoccommissie stel ik vast dat de link tussen milieu en gezondheid nog in de kinderschoenen staat. We moeten er in de toekomst zeker nog meer aandacht aan besteden. De realiteit is dat we qua monitoring via de milieu-administratie over zeer veel gegevens beschikken. De VMM is daarin zeer sterk. We weten erg veel over de luchtkwaliteit, de bodemkwaliteit, de inventarisatie van fauna en flora, de waterkwaliteit, enzovoort. Over nagenoeg heel Vlaanderen is cijfermateriaal beschikbaar. Als het echter gaat over de stoffen in het lichaam van de mensen, dan blijken we nu pas over een aantal gegevens te beschikken. Wat dat betreft, is er nog een blinde vlek.

Er moet nog zeker onderzoek gebeuren over de link tussen wat we buiten en binnen de mens meten, en wat eventueel de risico's en effecten zijn voor de gezondheid. De uitdaging vandaag bestaat er vooral in om de band tussen milieu en gezondheid definitief te verankeren in het beleid en structurele maatregelen te nemen zodat we in staat zijn onze kennis te vergroten en om in het milieubeleid de gezondheidsaspecten zwaarder te laten doorwegen. De uiteindelijke doelstelling moet zijn de gezondheidsrisico's, die worden veroorzaakt door een

Dua

milieuverstoring, te reduceren tot een aanvaardbaar niveau.

Dit alles moet worden bekeken in het algemeen kader. We moeten er ons van bewust zijn dat elke menselijke activiteit sowieso risico's met zich meebrengt. We leven nu eenmaal in een regio die sterk geïndustrialiseerd en bevolkt is. We kunnen onze situatie nooit vergelijken met die in een zeer cleane omgeving in een maagdelijk gebied. We moeten er in ieder geval voor zorgen dat het risiconiveau drastisch vermindert. We hebben de plicht de risico's te beperken en de mensen voldoende garanties te geven dat hun gezondheid niet op het spel wordt gezet door een onaanvaardbaar hoge belastingsgraad.

In het document werden een aantal concrete suggesties geformuleerd. Er moet zeker iets gebeuren op het vlak van onderzoek en monitoring. Er zijn wat dat betreft nogal wat hiaten. Samen met minister Vogels heb ik in de begrotingsvoorstellen voor 2002 een aantal middelen ingebracht die men ter beschikking kan stellen van het steunpunt Milieu en Gezondheid.

De voorzitter : De heer Van Duppen heeft het woord.

De heer Jan Van Duppen : Mevrouw de minister, één van de aanbevelingen in de commissie is de monitoring van navelstrengbloed. Die kan een aantal belangrijke parameters bevatten in functie van invloeden van milieufactoren op de moeder en via de moeder op het kind. Een heel belangrijk tweede element is de monitoring van moedermelk. Moedermelk vormt de input van lipofiele stoffen in het kind.

Ik had begrepen dat men opteerde om een en ander te beperken tot een korte periode van navelstrengbloedmonitoring. Zou het niet beter zijn om de koppen en de centen samen te steken en de twee elementen te onderzoeken? In de commissie hebben de experts dat herhaaldelijk voorgesteld.

De voorzitter : Minister Dua heeft het woord.

Minister Vera Dua : Mijnheer Van Duppen, dit gaat natuurlijk over de concrete uitwerking van het aspect gezondheid. De administratie Volksgezondheid zit samen met die van Milieu. Zij moeten bepalen welke parameters men best neemt om de invloeden van het milieu op de gezondheid na te gaan.

Minister Vogels zal beter kunnen zeggen wat er juist moet worden gemonitord.

De voorzitter : Minister Vogels heeft het woord.

Minister Mieke Vogels : De administratie Gezondheid had in opvolging van het eerste medisch-milieu-onderzoek de bedoeling om het navelstrengbloed elke drie jaar te meten. Het jaar daarop zou een cohorte van schoolkinderen een urinetest ondergaan. Het jaar daarna zou men eventueel een afspraak maken met het Rode Kruis om een cohorte te onderzoeken. Hierna zou men opnieuw beginnen.

Dit voorstel wordt nu samen met de milieu-inspectie besproken. Het zal ook aan het wetenschappelijk steunpunt worden voorgelegd.

Bij de keuze van het onderzoeksmateriaal moet er rekening mee worden gehouden welk materiaal internationaal wordt gebruikt. Moedermelk wordt bijvoorbeeld al een hele tijd gecontroleerd in Nederland. Het zou interessant zijn om dat ook in Vlaanderen te doen. Op die manier kunnen vergelijkingen voor heel Europa worden gemaakt.

De drie voorstellen zijn niet definitief. Als we de verwachte middelen inderdaad krijgen, gaat het om meer geld dan aanvankelijk gedacht. Het wetenschappelijk steunpunt zal bepalen welk materiaal in eerste instantie zal worden onderzocht.

De voorzitter : Minister Vera Dua heeft het woord.

Minister Vera Dua : Het zou daarbij nuttig zijn om niet alleen de algemene verbanden tussen gezondheid en milieu te controleren, maar ook onderzoeken uit te voeren voor specifieke gebieden, en zo de samenhang met bepaalde vervuilingsbronnen na te gaan. Mijns inziens zal dit mijn bijdrage vormen, ook financieel, tot het onderzoek waarvoor minister Vogels het initiatief heeft genomen. Tot zover het hoofdstuk over onderzoek en controle.

Wat het beleid zelf betreft, is het belangrijkste punt de discussie over de milieukwaliteitsnormen. Er valt op dat vlak nog heel veel te doen. Zoals verschillende sprekers hebben gezegd, is er in feite al een kader voorhanden waarin we kunnen werken. Het decreet over de algemene bepalingen van het milieubeleid: het wijdt een heel hoofdstuk aan de milieukwaliteitsnormen. Er bestaan al een aantal algemene kwaliteitsnormen voor water, geluid, SO₂, NO_x, stof, enzovoort. Onlangs heeft de Vlaamse regering op mijn vraag en in uitvoering van een Europese richtlijn voor de luchtkwaliteit

Dua

een aantal normen nog verscherpt, met name die voor SO₂ en NO_x. We kunnen dus algemene omgevingsnormen bepalen.

Zoals ook de commissie in haar conclusies zegt, zijn deze normen echter nog te veel uitsluitend op milieubekommernissen gebaseerd, en te weinig op de gevolgen voor de volksgezondheid. Daarnaast bestaan er geen normen voor een aantal stoffen die zeer ernstige gezondheidseffecten hebben, zoals dioxine. Het decreet moet dan ook worden aangepast. De volksgezondheid moet een belangrijk criterium worden bij de opstelling van milieukwaliteitsnormen. Momenteel komt het begrip 'volksgezondheid' niet voor in het decreet, maar daar zullen we verandering in brengen. Verder zullen we een geschikte manier zoeken om de bestaande Vlare-normen aan te passen en een aantal bijkomende normen vast te leggen. Het onderzoek naar de gezondheidseffecten van milieuverontreiniging zal bepalend zijn voor de opstelling van de milieukwaliteitsnormen.

Eens de normen zijn vastgelegd en de beslissende rol van volksgezondheid decretaal is verankerd, moet daar ook effectief iets mee worden gedaan. Zoals de heer Malcorps opmerkte, moeten we dan maatregelen nemen als de normen in een bepaald gebied niet worden gehaald. Theoretisch is dat nu al mogelijk. In het decreet staat dat er herstelprogramma's kunnen worden opgelegd als de algemene kwaliteitsnormen niet worden bereikt. In de praktijk wordt die bepaling amper toegepast. In sommige gevallen werden overeenkomsten afgesloten met bedrijven als de SO₂-waarden sterk stegen, maar dat gebeurde op vrijwillige basis.

Als we het principe dat nu al in het decreet is opgenomen werkelijk willen toepassen, moeten we een gebiedsgericht milieu- en vergunningsbeleid voeren. Dat wil zeggen dat men een vergunning weigert aan een bedrijf als men weet dat door het uitreiken van die vergunning de kwaliteitsnormen in dat gebied niet meer zullen worden gehaald. Ook al weten we dat het bedrijf de algemene normen van Vlare zal respecteren.

Dit betekent dat men kan ingrijpen en tijdelijk of definitief vergunningen kan intrekken als de algemene kwaliteitsnormen niet gehaald worden. Het is juist dat de vergunningsvoorwaarden zijn opgesteld in functie van de BBT. De best beschikbare technologieën zijn technisch-economische realiteiten, die geen rekening houden met gezondheidsnormen. De passus daarover in de aanbeveling is

zeer logisch. Hij sluit aan bij de bezorgdheid over de volksgezondheid. Dat is echter geen gemakkelijke zaak. Sommige bedrijven zullen zich ten onrechte gevisieerd voelen. Men zal het gelijkheidsbeginsel inroepen en naar de Raad van State stappen. Juristen hebben zich al over deze zaak gebogen. We hebben het Steunpunt Milieubeleidswetenschappen de opdracht gegeven de juridische aspecten te onderzoeken.

Men kan in dat verband geen initiatieven nemen zonder dat daarvoor een maatschappelijk draagvlak bestaat. Er moet worden overlegd met de sociale partners en met de samenleving in haar geheel. Een bijkomend probleem is wel dat het niet altijd duidelijk is wie verantwoordelijk zijn voor de overschrijding van kwaliteitsnormen. Zijn het de bedrijven, het vervoer, de verwarming van gebouwen, enzovoorts? En in welke zin moet men dan ingrijpen?

De aanbeveling stemt me uitermate gelukkig: ze sluit aan bij wat er in het regeerakkoord staat. Toch moet er nog een hele weg worden afgelegd vooraleer dat allemaal in de praktijk kan worden gebracht.

De voorzitter : De heer Malcorps heeft het woord.

De heer Johan Malcorps : Ik ben blij dat de minister wil ingaan op de aanbevelingen van de commissie en van het Vlaams Parlement. Ik heb twee opmerkingen. De gebiedsgerichte verscherping van de normen is niet nieuw. Het principe staat al in het decreet over de algemene bepalingen bij het milieubeleid. Op basis van de oude wetgeving is er al voorzien in zones met speciale luchtkwaliteitsnormen. Dikwijls wordt dat principe ook toegepast voor de bescherming van de natuur. Als de gebiedsgerichte verscherping van de normen ter bescherming van de natuur kan, moet dat ook kunnen voor de bescherming van de mens. Ik hoop echt dat dit gebeurt. De heer Lavrysen heeft gezegd dat er in het kader van de bestaande wetgeving veel meer mogelijk is dan we wel denken. Misschien moeten we wel onderzoeken of het voorzorgsprincipe voldoende is verankerd in de wetgeving. Ook mevrouw Merckx heeft dat gezegd.

De voorzitter : Minister Dua heeft het woord.

Minister Vera Dua : De heer Lavrysen verdedigt de stelling dat het kan, maar andere juristen betwisten dat. Het steunpunt moet dat uitklaren. Eventueel moet het decreet over de algemene bepalingen op het milieubeleid worden aangepast. Dat moet een stevige juridische basis geven aan een gebiedsgerichte werking en ook de kans bieden om geval per geval in te grijpen.

De voorzitter : Mevrouw Van Den Eynde heeft het woord.

Mevrouw Marleen Van den Eynde : De heer Van Duppen zegt dat hij moedermelk en navelstrengbloed graag zou laten monitoren. In de commissie deelde hij nochtans mee dat er twijfels bestonden rond de efficiëntie daarvan. Dokter Jana Koppe heeft ervoor gewaarschuwd dat zulke monitoring een risicovolle onderneming is. Ik dring erop aan een beter debat te voeren alvorens deze beslissing te nemen.

De heer Jan Van Duppen : Dit een misverstand. Als mevrouw Van den Eynde de zitting volledig had bijgewoond, had ze geweten dat nadien de zaken werden uitgeklaard.

Mevrouw Marleen Van den Eynde : Ik was bijna de hele tijd aanwezig.

De voorzitter : De interruptie moet de punten behandelen die de minister aanhaalt.

Minister Dua heeft het woord.

Minister Vera Dua : Ik zal met alle aanbevelingen rekening houden. Ik wens nog even op het aspect handhaving in te gaan. Iedereen is het erover eens dat een consequent handhavingsbeleid het sluitstuk van een goed milieubeleid is en de beste garantie voor het halen van omgevingsnormen. Bij het behandelen van vorige actuele vragen hebben we dit thema reeds uitvoerig besproken. Naar aanleiding van het jaarverslag van de Milieu-inspectie zal in het kader van bestuurlijk beleid de Milieu-inspectie effectief worden opgewaardeerd. Ik realiseer me dat een uitbreiding van middelen en personeel nodig is. Ik sluit me aan bij de aanbeveling van het parlement dat de Milieu-inspectie nood heeft aan medische expertise. Dit is nodig voor onze diensten. Men moet overwegen om bij een personeelsuitbreiding geneesheren deel te laten uitmaken van deze dienst. Hun kennis maakt een betere beoordeling van de gezondheidsrisico's mogelijk.

We willen er bij minister Verwilghen op aandringen dat de gemaakte afspraken in het kader van het protocol rond milieudelicten hard worden gemaakt en de parketten worden aangezet om op te treden in geval van milieudelicten. De taak van de Milieu-inspectie wordt daardoor niet alleen verlicht, tevens wordt effectief opgetreden en worden bronnen van vervuiling gesanctioneerd. We moeten nog extra inspanningen leveren om de parketten daarop te wijzen.

Het reductiebeleid gevaarlijke stoffen wordt in de motie van aanbeveling expliciet aangekaart. Het is bekend dat een aantal stoffen die nu nog in circulatie zijn, wel degelijk kankerverwekkend zijn. Ik denk hier aan bepaalde pesticiden. Het productbeleid behoort tot de bevoegdheid van de federale overheid. Wij werken wel nauw samen met minister Aelvoet in het kader van het reductieprogramma pesticiden. Wij stellen op dit ogenblik een lijst op van pesticiden die niet meer op de markt mogen worden gebracht. Een aantal daarvan mogen reeds lang niet meer in andere landen worden verkocht. Het Vlaams Gewest wil in het kader van dit programma zowel de landbouwers als de particulieren en de overheden sensibiliseren en zorgen voor een evenwichtige spreiding van de inspanningen. Het gaat om 50 percent reductie in vergelijking met 1990. We beschikken reeds over de beheersovereenkomsten waar de landbouwers op vrijwillige basis worden aangemoedigd om hun pesticidengebruik te reduceren. We zullen de resultaten hiervan moeten afwachten.

We onderhandelen nu met de veevoederindustrie om een milieubeleidsovereenkomst af te sluiten waarin afspraken over reductie van het gebruik van bepaalde stoffen als zware metalen en antibiotica in veevoerders worden gemaakt. We hopen dat deze onderhandelingen tegen het jaareinde zullen beëindigd zijn.

Ik stel echter vast dat men toch met zeer veel inzet probeert de violen op elkaar af te stemmen. Wat in dit parlement is gebeurd, onder het voorzitterschap van de heer Malcorps, vormt een zeer goede basis om onze diensten verder aan te zetten dit spoor te volgen. We willen namelijk een milieubeleid voeren dat in de eerste plaats bezorgd is over de volksgezondheid. Zo kunnen we ook stappen zetten naar een betere milieukwaliteit. *(Applaus)*

De voorzitter : Mevrouw Merckx heeft het woord.

Mevrouw Trees Merckx-Van Goeij : Conform het Reglement zou ik amendementen willen indienen op deze motie. Ik heb dit reeds aangekondigd in het debat. Zeker nu ik de antwoorden en de andere uiteenzettingen heb gehoord, zou ik deze amendementen ter stemming willen voorleggen.

De voorzitter : Zoals u weet kunnen amendementen nog tot 1 uur voor de eindstemming worden ingediend.

Vraagt nog iemand het woord ? *(Nee)*

Het themadebat is gesloten.

Voorzitter

We zullen op woensdag 4 juli 2001 om 16 uur de hoofdelijke stemming over de motie van aanbeveling houden.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De voorzitter : Dames en heren, hiermede zijn wij aan het einde gekomen van onze werkzaamheden voor vandaag.

Wij komen opnieuw bijeen op dinsdag 3 juli 2001 om 14.30 uur en op woensdag 4 juli 2001 om 10 uur en 14 uur.

Geen bezwaar ? (*Instemming*)

De vergadering is gesloten.

– *De vergadering wordt gesloten om 18.15 uur.*
